

TONG YULDUZI

O'zbekiston bolalari va o'smirlarining gazetasi

Gazeta 1929 yil 1 avgustdan chiqarib boshlagan

№ 2 (66283)
2001 yil 11 yanvar, payshanba

Sotuvda erkin narhda

Har bir mustaqil davlat o'z rivojlanish yo'lida unga to'siq bo'lib turgan yo'llarni muvaffaqiyatli bosib o'tishga intiladi. Bu borada u imkon boricha qulay yo'ldan borishga va ko'zlagan maqsadiga erishishga harakat qiladi. Davlatning tinchligini va osoyishtaligini, unda yashovchi aholini tinch hayot kechirish, davlatning o'z mustaqilligini ta'minlash, buyuk rivojlangan davlat bo'lib qolishda davlatning qurolli kuchlari muhim ahamiyat kasb etadi.

Qurolli kuchlarning tuzilishiga sabab, urishish yoki boshqa davlatlarga tazyiq o'tkazish maqsadida emas, balki davlat o'z mustaqilligini va hududiy yahlitligini hamda o'z xalqining konstitutsiyaviy huquq va erkinliklarini muhofaza etish maqsadida tuziladi.

1992 yil 3 iyuldagi 12-chaqiriq O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining 10-sessiyasida "Mudofaa to'g'risida", "Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to'g'risida"

va "Muqobil xizmat to'g'risidagi" Qonunlar qabul qilindi hamda harbiy qasamning yangi matni va qasamyod qildirish tartibi tasdiqlandi. Har bir yigit qurolli kuchlar safida o'z tengdoshlari bilan birga, harbiy kiyimda, o'zining yigitlik burchini, vatani oldidagi burchini ado

Harbiy kasbni tanlovchi yoshlar uchun Toshkent, Samarqand, Farg'ona va Urganch shaharlarida harbiy mutaxassisliklarga yo'naltiruvchi litseylar faoliyat ko'rsatmoqda.

Harbiy litsey tinglovchilari ikki yil mobaynida harbiy

harbiy unvonloarni beradi». O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi XIX bob, 93-modda.

1993 yil 29 dekabrda O'zbekiston Respublikasi Qonuniga muvofiq 14 yanvar - Vatan himoyachilari kuni deb e'lon qilinadi.

O'zbek xalqi doimo o'z vatanini himoya qilib kelgan, agarda tarixga nazar tashlaydigan bo'lsak bunga amin bo'lamiz. O'zbek xalqida shunday hislat bor, u hech

qachon birovning ko'nglini qoldirmaslikka, dilini og'ritmaslikka harakat qilib kelgan. Hozirda ham mustaqil O'zbekiston tinch, osoyishta, farovon hayot yo'lidan bormoqda va bu yo'lda u qo'lidan kelgan barcha ishlarni qilishga tayyor. O'zbekiston vatan himoyasida jonini fido qilganlarni doimo qadrlaydi va yodda saqlaydi, ularning nomlarini abadiylashtiradi.

Sharofiddin RISQULOV.

VATAN HIMOYASI BIZNING BURCHIMIZ

etishlik buyuk sharaf ekanligini xis qiladi. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi XI-bob, 52-moddasida shunday deyilgan: «O'zbekiston Respublikasini himoya qilish - O'zbekiston Respublikasi har bir fuqarosining burchidir. Fuqarolar qonunda belgilangan tartibda harbiy yoki muqobil xizmatni o'tashga majburlar. Bu qonunga ko'ra, harbiy xizmatga yaroqli bo'lgan va chaqiruv kuni 18 yoshga to'lgan O'zbekiston Respublikasi fuqarosi bo'lmish yigitlar muddatli harbiy xizmatga chaqiriladilar».

ko'nikma to'plab, o'zlari tanlagan qo'shin turlari bo'yicha oliy harbiy bilim yurtlariga yo'l oladilar. O'zbekiston Qurolli Kuchlari quyidagilar: Quruqlikda qo'shinlar, Harbiy - havo kuchlari, Havo hujumidan mudofaa qo'shinlari, maxsus va muhandislik - qurilish qo'shinlari hamda Milliy gvardiyadan iborat.

«O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, Respublika Qurolli Kuchlarining Oliy Bosh qo'mondoni hisoblanadi, Qurolli Kuchlarning Oliy Qo'mondonlarini tayinlaydi va vazifasidan ozod qiladi, Oliy

СИЗГА ЎХШАГИМИЗ КЕЛАДИ

Яқинда мактабимизда бўлиб ўтган қувончли воқеани сизлар билан баҳам кўргим келди, дўстларим. Билим даргоҳимизга Г.В. Плеханов номи Россия иқтисодиёт академияси Тошкент илмий ўқув марказининг директори, академик Абдурахмонов Қаландар Хўжаевич ташриф буюрдилар. Бу бежиз эмас. Чунки мактабимиз у кишининг падари бузрукворлари Абдурахмон ота Хўжаев номи билан юртилади. Қаландар Хўжаевич ўқувчилар учун жами баҳоси 500 минг сўмлик ўқув қуроллари, дафтарлар, бадиий ва илмий китоблар, глобуслар ҳамда альбомлар совға қилдилар.

Шу муносабат билан йиғилган ота-оналар, маҳалла фаоллари ҳамда туман халқ таълими бўлимининг мудири ўрол ака Абдураззоқовлар меҳр-мурувват ва саҳоватпешалик халқимизга хос фазилатлардан бири эканлигини таъкидлашди. Миллий ғоя ва мафкурамиз шаклланаётган дамларда бундай талбирлар биз ёшларнинг онгига, тарбиясига ижобий таъсир этажагини айдилар. Шу кунни ҳатто мактабимизнинг аълочи ва фаол ўқувчиларга совғалар берилди. Биз катталар олдида уларнинг баркамол авлодлари бўлиб етишишга ваъда бердик. Ота чирогини ёқиб, одамлар қалбига саҳоват шуъласини тушираётган Қаландар акага биз ҳам ўхшагимиз келди.

Ойбек ШОХУЖАЕВ,
Қашқадарё вилояти
Чироқчи туманидаги
140-мактаб ўқувчиси.

PREZIDENT ASARLARINI O'RGANAMIZ

Мактабимизда Президент asarlarini o'rganish bo'yicha sinflararo "Prezident asarlarini o'rganamiz" nomli musobaqa o'tkazildi. Unda Prezidentimizning ta'lim-tarbiya, mafkura va milliy qadriyatlarimizga oid kitoblarini o'rgatildi. Chunki ular asosida tuzilgan savollarga to'liq javob berish kerak. Tadbirda barcha sinf o'quvchilari faol ishtirok etdilar. Keskin kurashlar va qizg'in tortishuvlar asosida o'tilgan musobaqada 8- "V" sinf o'quvchilari mutloq g'olib bo'ldilar. Ikkinchi o'rinni 11- "A" va 11- "V" sinf o'quvchilari, uchinchi o'rinni esa 10-sinf faollari egalladilar. Musobaqada kimdir g'olib, kimdir mag'lub bo'lgan bo'lsa-da, barcha ishtirokchilarning mazkur asarlarni o'rganganliklari, izlanganliklari eng asosiy yutuq edi. Shuning uchun ham musobaqa yuqori saviyada bo'lib o'tdi. Bu esa yurtboshimiz e'zozlagan yoshlarimizning u kishining ishonchlarini oqlay oladigan insonlar bo'lib yetishishlarini ko'rsatib turibdi.

Irodaxon JALILOVA,
Farg'ona viloyati, Quva tumanidagi
37-maktaning o'qituvchisi.

YANGI ASR NAFASI

Yurtboshimiz tomonidan 2001 yil "Onalar va bolalar" yili deb e'lon qilindi. Shu munosabat bilan ko'p joylarda turli tadbirlar va bayram tantanalari o'tkazilmoqda. Tumanimizda "Onalar va bolalar" yiliga atab o'tkazilgan tadbirdan asosiy maqsad ham kam ta'minlangan oilalarga yangi yil sovg'alari va moddiy yordam ko'rsatishdan iborat edi.

Dilnoza QURBONOVA,
Farg'ona viloyati, O'zbekiston tumanidagi
8-maktab o'quvchisi.

ХОЎЖАТИМИЗНИ ЧИҚАР, ГАЗЕТАМ

Yurtboshimiz 2001 yilni "Onalar va bolalar" yili deb e'lon qildilar. Bu esa yurtimiz farzandlari sog'lom o'sishlari uchun barcha sharoitlar yaratiladi, degani emasmi? Buning uchun esa ham jismonan, ham aqlan sog'lom o'sishimiz kerak. Lekin bizning maktabda bunga sharoitlar mavjud emas. Chunki maktabimizda sport maydonchasi yo'q. O'quvchilar esa jismoniy tarbiya darslarida ayniqsa qish kunlari judayam qiynaladilar. Biz ham sog'lom farzandlar bo'lib yurtimizga xizmat qilishni orzu qilamiz.

Sevimli gazetamiz "Tong yulduzi"! Dardimizni senga aytdik. Iltimos, bizga yordam ber!

Sarvinov ESHONQULOVA,
Samarqand viloyati, Urgut tumanidagi 109-maktab o'quvchisi.

ORZULARIM BILAN YASHAYMAN

104- mexribonlik uyi tarbiyalanuvchilaridan biri Nargiza Kabiroya bilan suhbatlashar ekanman, uning qobiliyatiga, sabr bardoshiga qoyil qoldim. Uning yoshi 13da. Bundan uch yil avval onasidan ayrilib, shu yerga kelib qolgan ekan. Uning o'ksik qalbiga ozor berishdan cho'chib, otasi haqida so'raganimda:

-Hali men mashhur qo'shiqchi bo'lib, ichkilikka qarshi qo'shiq aytaman. Ana o'shanda boshqa otalar ham aroq degan inson kushandasini tashlab yuborishsa ajab emas, -dedi.

Nargiza - ustoz Faxriddin akaning yordamlari bilan shahardagi bir necha tanlovlarda g'olib bo'lib kelibdi. U menga "Onajon" degan qo'shiqni shu qadar maromiga yetkazib aytib berdiki, yig'idan o'zimni zo'rg'a tiyib turdim. Oppoq orzular sari intilayotgan Nargizaga orzularing ushalsin qizaloq, deb qolaman.

Munajat Abdug'affor qizi

ТАБИБНИНГ ҲИММАТИ

Қадим замонлардан табибчилик касби бўлиб, инсонлар турфа оламнинг шифобахш ўсимликларидан фойдаланиб келганлар. Ҳозирги кунда ҳам табибчилик билан эл наза-рига тушган инсонлар кўп. Булардан бири Гулмат ака Эшовдирлар. Улар ўсимликларнинг инсон ор-ганизмига фойдасини аниқлаб, 25 йилдирки шу касб билан шуғула-надилар. Ўз касбларидан йигган маб-лағдан халқнинг ҳам эҳтиёжини қондирадилар. Маҳалламизга сув етишмас эди. Энди табиб қудуқ қазиб, сув чиқариш ишларини олиб бормоқдалар. Халқ орасида сахий де-ган ном топиб, ҳозирги кунда бар-чанинг ҳурматиға сазовор бўлмоқ-далар. Раҳмат сизга ўз табибимиз!

Дилдора ЭРНАЗАРОВА,
Паркент туманидаги
27-ўрта мактабнинг
11-синф ўқувчиси.

PAQ-PUQ “O‘YINCHOQLAR”

Bayram yaqinlashgani sayin bolalarga qiziq o‘yin ham topila qoladi. Turli portlovchi o‘yinchoqlarni olib paqillatishadi-da, qilgan ishlaridan huzurlanishadi. Buni ko‘rgan kattalarning pandu nasihatlariga quloq ham solishmaydi. Lekin o‘ylab ko‘rishmaydiki, ana shu o‘yinchoqlar deb qancha-qancha insonlar nogiron bo‘lib qolyaptilar. O‘z-o‘zidan savol tug‘iladi: bu mahsulotlarni kim va nima uchun ishlab chiqarmoqdalar? Kim bo‘lsa ham pulning orqasidan quvib, kishilar halovatini o‘g‘irlagan odamlar bo‘lsa kerak. Chunki bu mahsulotlarning xaridori maktab o‘quvchilari va o‘smirlarni tashkil etadi. Qadrli tengdoshlarim! Vaqtingizni keraksiz narsalarga sarf qilmay, ko‘proq kelajagingiz haqida qayg‘uring va ilm olishga intiling.

Xosiyatbonu RAJABOVA,
Navoiy viloyati, Qiziltepa
tumanidagi
12-maktabning 9-sinf
o‘quvchisi.

SAVODXONLIK TUMAN BOYLIK

Barcha maktablarda bo‘lganidek bizning maktabimizda ham kutubxona tashkil qilingan. Kutubxonamizda badiiy kitob deysizmi, darsliklar deysizmi, xullas turli mavzulardagi kitoblar bisyor. Eng quvonarlisi, kutubxonamizda o‘quvchilarni sevuvchi, ulardan xizmatlarini ayamaydigan Zuhra opa va Shahodat opalar ishlaydilar. Sinfimiz o‘quvchilarining aksariyat qismi kutubxonaga a‘zo bo‘lganlar. Darsdan so‘ng savodxonligimizni oshirish maqsadida o‘zimizga kerakli bo‘lgan kitoblarni olib, mutolaa qilamiz. Tengdoshlarim ham ko‘p kitob o‘qib, bilimlarini oshirishlarini istab qolaman.

Nasiba AHADOVA,
Buxoro viloyati, G‘ijduvon
tumanidagi 8-maktabning 9-sinf
o‘quvchisi.

JURNALIST BO‘LGANIMDA...

Maktabimizda turli to‘garaklar tashkil qilingan. Men musiqa, yosh rassomlar va yosh muxbirlar to‘garaklariga muntazam qatnashaman. Rahbarimiz Alisher Mirzayev bizga gazetalaridagi maqolalarning mag‘zini so‘zlab beradilar. Biz ko‘proq “Tong yulduzi” gazetasidan foydalanamiz. Undagi har bir maqola va qatralarni o‘qib, o‘zimizcha tahrir qilamiz. Keyin mustaqil ravishda maqola yozamiz. Bizga mavzularni tanlashda to‘garak rahbarimiz ko‘maklashadilar. Ushbu kasbning mashaqqatlari haqida tushuntiradilar. Agar ulg‘ayib, jurnalist bo‘lsam, tinim bilmaydigan ijodkorlar haqida yaxshi ko‘rsatuvlar tayyorlayman.

Nigina ZIYOYEVA,
Samarqand viloyati, Toyloq tumanidagi
21-o‘rta maktabning 8-sinf o‘quvchisi.

Diqqat! OBUNA davom etmoqda YANGI NASHRLAR KUTMOQDAMIZ

Gazeta va jurnallar uchun barcha joylarda obuna qizg‘in davom etmoqda. Shular qatori tumanimizning eng chekka qishlog‘idagi 8-umumiy o‘rta ta‘lim maktabida ham obuna masalasi yakunlandi. Bizning 9-“A” sinf o‘quvchilari o‘zlari yoqtirgan “Saodat”, “Tong yulduzi”, “Sinfodosh”, “Xalq so‘zi” gazeta va jurnallariga obuna bo‘lishdi. XXI asrning 2001 yilida tahririyat a‘zolaridan yangi nashrlar kutib qolamiz.

Shoxida ERGASHEVA, Farg‘ona viloyati,
O‘zbekiston tumanidagi 8-maktab o‘quvchisi.

Andijonlik yoshlar endi ko‘ngilli dam olmoqdalar. Negaki, shahar markazida joylashgan Alisher Navoiy nomli istirohat bog‘ida “Amfiteatr” estrada maydonchasi qurib bitirildi. Maydoncha xuddi orolchadek qurilgan. Unga tushib qolgan “Yulduzlar” tomoshabinlarga o‘z minnatdorchiligini bildirib, san‘atlarini to‘laqonli namoyish etmoqdalar.

-Bu amfiteatr arxitekturasini mustaqillikning bizga bergan noyob sovg‘asidir,- deydi “O‘zbeknavo” g a s t r o l

birlashmasi boshlig‘i Javlon Toshxo‘jayev. Jahondagi ixtiyoriy estrada maydonlari bilan bellasha oladi.

Go‘zal maydonni barpo etishda qatnashgan Andijon qurilish-montaj boshqarmasi ish yurituvchisi Abdulxaqov Xalilulloh akani suhbatga chorladim.

-Navoiy bog‘idagi istirohat bog‘idagi hovuz ilgari kavlangan. Vaqt o‘tishi bilan ta‘mirlanishi zarur bo‘lib qoldi. Viloyat va shahar hokimligi sa‘y-harakati bilan bog‘da amfiteatr qurilishi uchun mo‘ljallangan maket hammamizga ma‘qul tushdi. Qurilishni o‘tgan yili yanvar oyidan boshlab yubordik. Hovuzni ta‘mirlash ishlarida Qishloq va Suv xo‘jaligi Boshqarmasiga qarashli korxonalar katta hissa qo‘shdilar. Hovuzni

sayozlatib, atrofni temir beton bilan qoplab chiqish, saxn maydonni barpo etishda Andijon qurilish boshqarmasi tashkiloti ishtirok etdi. Ayniqsa, tashkilot boshlig‘i Mirzajon Karimov, ish yurituvchi Ulug‘bek O‘rinboyevlar har kuni ikki smenada ishchilar bilan bab-baravar ter to‘kdilar. Sahnaning konstruksiya

qismlarida Andijon PEMK tashkiloti alohida o‘rin tutadi. Tomoshabinlar uchun o‘rindiqlarni Andijon suv qurilish trest hamda Andijon viloyati qurilish hissadorlik jamiyat xodimlari taqdim etdilar. Orolchani saxn maydonchasi 1300 metr kv. bo‘lib, ikki yoniga shinamgina kafe-bar qurildi. Orol atrofiga qayiqda yurish uchun kanal qazildi. Orol va qirg‘oqni bog‘lab turuvchi aylanma ko‘priklar va qirg‘oqqa qo‘nib turuvchi burgut timsoli saxnning asosiy bezagi qilib olindi. Qurilish davomida bir qancha muammolarga duch kelsakda, yurtimiz uchun, xalqimiz quvonchi uchun o‘zgina bo‘lsa-da o‘z hissamizni qo‘shganimizdan faxrlanib, barcha qiyinchiliklarni yengib o‘tdik. Xalqimizda bir gap bor. “Oshdan tosh chiqsa, oshpaz qizaradi”. Inshootni xalq oldiga qo‘yar ekanmiz, “Amfiteatr” bog‘ga yarashganini his etib turibman. Balki bu maqtovim egasi o‘z moliga berayotgan ta‘rifga o‘xshar. Ishonmasangiz, siz ham Andijonning bog‘iga kelib, hordiq chiqaring.

Munavvara PIRMATOVA,
Andijon shahridagi
4-maktab o‘qituvchisi.

Бир мактабдан икки мактуб

Salom “Tong yulduzi”. Sening sahifalaring doimo biz bilan sirlashadi. Hatto, bir, ikki yil avvalgi nashrlaringni ham topib o‘qiymiz. Ayniqsa, sinfimizdagi o‘g‘il bolalar “Kunlardan bir kun” nomli rukn ostidagi maqolalaringni jon dillari bilan o‘qiydilar. Ustozimiz Munavvara opa dars boshlanishidan ertaroq kelib, sening sahifalaringni bizga o‘qib berganlarida, bir narsaga amin bo‘ldik, sen go‘yo do‘stlikka eltuvchi ko‘priksan. Negaki, boshlang‘ich sinfdaligimizda bizning sinf o‘zaro inoq emas edi. Sening qiziqarli sahifalaring b i z n i

bahslashga, erkin fikrlashga o‘rgata bordi. Natijada sinfimizda o‘g‘il

bolalar va qiz bolalar orasida do‘stlik rishtalari paydo bo‘ldi. Bunga a‘lochi do‘stlarimiz Doston Ne‘matov, Sirojiddin Burxonov, Xurshida Kamolova, Zarnigor Xolmatova, Aziz Islomov va Elmurod Solijonovlarning ta‘limda biroz oqsayotgan sinfdoshlarimizga ko‘rsatayotgan ko‘maklari gapimizning isbotidir. Ular yordamida sinfimizning davomati va intizomi ancha ko‘tarildi. Biroq, bir aybimiz borki, hali hanuz pushaymonmiz. O‘tgan yili “Tong yulduzi”ga obuna bo‘lmagan edik. Shuning uchun ham ta‘zirimizni yedik. Yil davomida gazeta do‘konlaridan seni topa olmay qiynaldik.

Chunki kelganlari ham talon-tarojdir. Vaqtida xabar olmay qolsak, gazetadan quruq qolamiz. Shuning uchun ham sinfimizdagi barcha o‘quvchilar 2001 yil uchun obuna bo‘ldik. Yangi sahifalaringda yana ham qiziqarli maqolalarni o‘qib borishni istaymiz. Senga esa oltin qanot bilan b a r c h a

o‘quvchilarning yuragida parvoz etishingni tilab qolamiz.
Umida BOLTABOYEVA,
Gulzoda MIRZAKARIMOVA,
5-“G” sinf o‘quvchilari.

«TONG YULDUZI»GA

ЎҚИШГА ҲУҚУҚИНГИЗ БОРМИ?

Инсон туғилибоқ яшашга интилади, мана шу яшашнинг ўзида уни қанчадан-қанча қийинчиликлар, оғир йўлни босиб ўтишдаги азоб-уқубатлар билан кураш кутади. Яшашда инсонни икки хил қийинчилик кутади. Биринчиси яшаш давомида жисмоний меҳнат қилиб ҳаёт кечириб бўлса, иккинчиси илм олиш. Илм олиш йўлида қанчалар машаққатлар билан унга эришишни англаган, бу йўлдан қайтмасдан давом эттирганлар ўзи даврида ва келаси даврларда шухрат қозонишини биз жуда яхши биламиз. Агар биз тарихга назар ташлайдиган бўлсак, илм машаққатларини босиб ўтиб камолотга, комил инсон даражасига етганларни кўришимиз мумкин. Тарих китобларида илм ўчоғи Осиё ҳисобланган, яна қўшимча қилиб айтадиган бўлсак, Урта Осиёда яшаб ижод қилиб келадиган олимлар ҳозирги даврда фойдаланилиб келинаётган илмий асарларнинг ривожланишига асос бўлди. География фанининг ривожланишида (Хоразмий, Беруний, Улуғбек ва ҳ.к.) Урта Осиёлик олимларнинг асарлари туради. Мисол учун Халифа Маъмун (Хорун ар-Рашиднинг ўғли) олимларга осмоннинг ва жаҳоннинг батафсил карталарини тузиш тўғрисида топшириқ беради. Атласни тузишда Муҳаммад Хоразмий бошчилигида 70-тача олим иш бошлади, 840 йилларга яқин “Маъмун дунё картаси” номи билан карталар йиғиндиси тузилади. Ҳозирги вақтда одамларнинг соғлиғини сақлашда ишлатиб келинаётган дори-ларнинг таркибини шифобахш ўсимликларни аниқлаб берган буюк олим Ибн Сино асарларида кўрсатилган ва ундан ҳозирда дунёда барча олимлар фойдаланиб шухрат қозонмоқда.

Ўша вақтдаги олимларнинг яна бир хусусияти илм олиш мақсадида ўзи яшаб турган жойидан узоқ ерларга бориб илм олишни давом эттирган.

Ҳозирги вақтда ер юзининг турли минтақаларида Ўзбекистондан борган ёш ўзбек фарзандларини кўришимиз мумкин. Дунё бўйича таққослайдиган бўлсак, кўп давлатларда ўқишни ва ёзишни билмайдиган давлатлар аҳолиси кўпчиликти ташкил этади. Мисол учун иқтисодий ривожланиб бораётган Ҳиндистонда, Хитойда, Покистонда, Африка давлатларининг кўпчилигида ўқиш ва ёзишни билмайдиган ёшлар мавжуд, ҳатто уларнинг айримлари мактаб нима эканлигини билишмайди.

Ўзбекистонда 7 ёшдан бошлаб 11-синфгача ўқиш Ўзбекистон Республикаси қонунига мушфиқ мажбурий ҳисобланади, 1-синфдан 11-синфгача ўрта мактабларда ўқишни давлат томонидан моддий таъминланади яъни 11 йил текин ўқиш ҳуқуқига эгадирлар. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси IX боб, 41-моддада шундай дейилади: “Хар ким билим олиш ҳуқуқига эга. Бепул умумий таълим олиш давлат томонидан кафолатланади. Мактаб ишлари мактаб назоратидир”.

Ривожланган АҚШ, Англия, Франция, Италия ва бошқа давлатларда, давлат томонидан бундай имтиёзлар берилмаган.

XX аср техника, компьютерлар, кашфиётлар асри бўлиши кутилмоқда. Хар ким бу асрда ўз ўрнини эгаллашда кўп қийинчиликларни енгиб ўтишга интилади, кириб келган XXI асрда қуролли ёки иқтисодий курашдан ҳам кўра бу асрда ақлий кураш бўлади, деб кўп олимлар фикр юритади ва фикр юритмоқда. Уларнинг фикрича, Давлатларининг ривожланишида ёшларнинг ҳозирдан билим олиб боришлари ўз давлатининг буюк бўлишида суянчиқ бўлади. Ўзбекистон ёшлари бу имкониятлардан тўла фойдаланадилар, деб уйлаймиз.

Шарофиддин РИСКУЛОВ,
Тош.ДШИ талабаси.

ДОНЕТА ИЛ

-О, Франция! Париж кўчалари. Яна жудаям Францияга боргим келаяпти, - деди бир бола.

-Нима, сен аввал ҳам Францияга борганмисан? - деди ўртоғи ҳайрон бўлиб.

-Айтмоқчиман-ки, гўзал Францияга боришга орзу қилмаган, Париж кўчаларида сайр қилишни хоҳламаган инсонлар бўлмаса керак. Қайдам, балки бордир? Лекин улар Франция ҳақида ҳеч нарса билмасалар керак.

Келинг, мен сизга Франциянинг пойтахти гўзал Париж шаҳри ҳақида сўзлаб бераман.

Париж жуда қадимий, гўзал ва ҳаминша навқирон шаҳар. Эрамиздан 250 йил

ҳисобланади. Бу кўча бўйлаб зўр кино-театрлар, кафелар, ресторонлар жойлашган. Ундан ташқари катта-катта магазинлар бор. Лекин бу кўчада нархлар жуда баланд. Французлар “Биз унчалик бой эмасмиз, арзон нарсалар сотиб олгани”, дейишади. Бу кўчадаги нархнаво Французларнинг айнан шу қисми учун қўйилган бўлса ажаб эмас. Бу ҳазил, албатта.

MONMARTRE-Парижнинг четроғида Монмартре тоғига жойлашган. Бу туман ўзининг қадимий кўринишини сақлаб қолган. Бу ерда жуда кўп мусаввирлар, артистлар, умуман ижод аҳли яшайди. Шу ерда XIX асрнинг охирида қурилган SACRE-COEUR мечити

“БИЗ УНЧАЛИК БОЙ ЭМАСМИЗ, АРЗОН НАРСАЛАР СОТИБ ОЛГАНИ”

олдин Франциянинг пойтахти деб эълон қилинган. Франциянинг умумий майдони 551,6 минг кв. км. ни, Парижнинг майдони эса 9 минг кв.км.ни ташкил қилади. Париж шаҳрини Сена дарёси кесиб ўтиб, шаҳарни иккига, чап ва ўнг қирғоққа бўлади. Сена дарёсининг суви тиниқ, ниҳоятда сокин оқади.

Чап қирғоқда дунёдаги энг катта

ЛУВР музейи жойлашган. Олдин бу музей подшоҳлар саройи бўлган. Ҳозир бу музейда бутун дунёга машҳур бўлган мусаввирларнинг, ҳайкалтарошларнинг асарлари сақланмоқда. Дунёнинг турли бурчақларидан келган меҳмонлар ва Франция халқи музейдаги ажойиб санъат асарларини томоша қилиб, ундан баҳраманд бўлади. Ҳозир бу музейнинг олдида шишадан қилинган пирамида ўрнатилган. Унинг баландлиги 22 метрдир. Кўриниши жуда антиқа.

Чап қирғоқда яна БАСТИЛИЯ майдони бор. Бу майдонда 1789 йилгача БАСТИЛИЯ қамоқхонаси бўлган, ҳамда, ўша йилларгача Франциянинг буюк инсонлари, алломалар шу қамоқхонага ташланганлар. Франция халқи бу қамоқхонани жуда ёмон кўрган. 1789 йил 14 июлда Француз буржуа революцияси бўлди. Ўша кун халқ бу қамоқхонани портлатиб юборган. Бу революцияда жуда кўп қурбонлар бўлган. Францияда 14 июл миллий байрам деб эълон қилинган.

Чап қирғоқда Бастилия майдонидан ташқари Париждаги энг катта майдон- LA-PLACE LA CONCORDE ҳам жойлашган. Унинг ўртасида L OBELSCUE EGYPTIEN жойлаштирилган. Мисрдан олиб келинган бу баланд ва қиррали қилиб ишланган ажойиб санъат асари ҳар қандай кишининг эътиборини тортади. Бу майдон ҳам ўзининг сокин бағрида сирли тарихий воқеаларни кўмиб ётибди. Айнан шу майдонда қирол ЛЮДОВИК ва қиролича МАРИ АНТУАНЕТлар қатл қилинган эдилар.

LES CHAMRS-ELYEES - Париждаги энг катта ва энг асосий кўчалардан бири

бор. Унинг орқасига мусаввирлар MONMARTRE манзарасини ифода этувчи расмлар чизишган. Унда жуда гўзал қилиб, у ерда кўтариладиган зинапоёлар ҳам акс эттирилган.

Парижнинг чап қирғоғида жойлашган энг эътиборли жойлар ҳақида қисқача таъриф бердим. Энди эса ўнг қирғоқда жойлашган баъзи бир эътиборли обидалар тўғрисида сўз юритамиз. Ўнг қирғоқда Европадаги энг катта SORBONNE-университети жойлашган. У 1253 йилда архитектор Роберт Сорбон томонидан бунёд этилган, бу олийгоҳда дунёнинг турли бурчақларидан келган талабалар таҳсил олади.

Ундан ташқари шу қирғоқда XVII

асрда қурилган сарой жойлашган. Саройнинг ёнида гўзал ва сўлим LUXEMBOURG боғи ҳам бор. Бу боғда гўзал, манзарали дарахтлар ва турфа хил гуллар ўсади. Бу боғда ҳар йили “гуллар кўргазмаси” ўтказилади. Кўргазма гуллар байрамига айланиб кетади. Боғда асосан студентлар, болалар ҳамда катталар дам олиб, ҳордиқ чиқарадилар.

L HOTEL DEINVALIDES-да эса, буюк НАПОЛЕОНнинг тобути сақланмоқда. Бу жойни французлар билан биргаликда жаҳоннинг турли жойларидан келган сайёҳлар ҳам кириб зиёрат қиладилар.

Ўнг қирғоқда жаҳонга машҳур, дунёдаги энг узун минора LA TOUR EIFFEL (ЭФФЕЛ минораси) қад кўтарган. Минора 1889 йилда архитектор лустав Эффел томонидан яратилган. Унинг оғирлиги 560 минг кг.га тенгдир. Хар етти йилда унинг жироси ўзгариб туради. Чунки, етти йилда уни французлар тилла ва бронза рангига бўяб турадилар.

Гўзал Парижни иккига ажратувчи СЕНА дарёсининг чап ва ўнг қирғоқларига жойлашган баъзи жойларни тасвирлашга ҳаракат қилдим. СЕНА дарёсининг ўртасида гўзал СІТЕ оролчаси ҳам борки, бу оролни Парижнинг бешиги деб айтадилар.

“Минг марта кўрмагандан кўра, бир марта эшитган ҳам афзал”, дейишади, бу яна ҳазил албатта! Агар сиз Парижни кўрмаган бўлсангиз, мен сизларга у ҳақида қисқача таъриф беришга ҳаракат қилдим.

АКБАР МУРОДОВ.

51-мактаб гимназиясининг
8- «А» синф ўқувчиси.

ОМАДИНГИЗНИ СИНАНГ

Буюк Британия қироличаси Елизавета II ҳазрати олиялари ва Шаҳзода Чарлз Ҳазрати олийларининг ташаббуслари билан “Британия маслаҳати” деб номланган ҳайрия ташкилоти тузилган бўлиб, ҳозирги кунда 11 давлатда бу ташкилотнинг марказлари фаолият кўрсатяпти. Шу жумладан, Тошкент шаҳрининг Жаҳон Тиллари университети немис тили факультети биносида ҳам. Унинг очилиш маросимида Шаҳзода Чарлз Ҳазрати олийлари ўзлари иштирок этганлар. Марказнинг ўз фаолиятидан асосий мақсади таълим-тарбия, маданият, санъат, фан, соғлиқни сақлаш, тижорат ва бошқа кўпгина соҳаларда ўзаро ҳамкорликни ривожлантириш. Ана шу марказда ажойиб кутубхона бўлиб, унда 4500дан ортиқ китоблар, ҳар хил соҳага тааллуқли қўлланмалар, видео, аудио тасмалар, газета-журналлар, шунингдек, инглиз тилидан ўқитиш учун энг янги дарсликлар, қўлланмалар жой олган. Марказда инглиз тили фани бўйича ягона жаҳон тест синовлари доимий равишда ўтказилиб борилади. Хар йили ноябр ойидан бошлаб Ташқи Ишлар Вазирлиги ва “Умид” жамғармаси билан биргаликда Буюк Британияда таълим олишни хоҳловчилар учун тест синовлари бўлиб ўтади. Фолиблар Буюк Британияда таълим олиш бахтига муяссар бўлади. Сизлар ҳам ўз омадингизни синаб кўрмайсизми?

Темур РЎЗИМАТОВ.

ЯПОН МИЛЛИЙ ТЕАТРИ

Япон миллий театри - Кабуки деб аталади. Бугунги кунда Кабуки театри қошида яна бир янги театр фаолият кўрсатмоқда. Бу - болалар “Кабуки”-сидир. Жажжи истёдоллар бу ерда сахна ва актёрлик маҳорати сирларидан огоҳ бўлмоқдалар. Ёш томошабинлар учун мўлжаллаб қайта сахналаштирилган бир қатор асарларда бош роллардан тортиб эпизодик ролларгача болалар ва ўсмирлар ижро этмоқдалар. Япониялик санъатшунос олим Матсуо хоним ташкил этган бу санъат мактабида Япониянинг кўзга кўринган, таниқли баъзида ёш актёрлари ҳам болаларга нутқ санъатидан, актёрлик маҳоратидан сабоқ берадилар. Эътиборга лойиқ томон шундаки, болалар бу даргоҳда санъат сирларидан ўрганиш билан бирга, япон мумтоз адабиёти ва тарихи, миллий қадрияти билан яқиндан танишиш имконига эга бўлади. Машғулотлар махсус дастурга биноан ўтказилади. Машғулотларда нутқ, ижрочилик ҳамда миллий рақс дарсларига катта эътибор билан қаралади.

-Болалар театрга томошабин сифатида келмайдилар, дейди Матсуо хоним, - улар маълум бир спектаклни яратиш жараёнида қатнашадилар, кўникма ҳосил қилгандан сўнг ролга эга бўладилар. Ишониб топширилган ролни чуқур тушуниб тиб, уни яхшилаб ижро этишга уринишларини томоша қилиши менга завқ бағишлайди. Шундай пайтларда мен бу театрни ташкил этиб, ёмон иш қилмаганимга ишонч ҳосил қиламан.

Энди Матсуо хоним мактаби ҳақида қисқача маълумот. Бу мактабга 3-17 ёшгача бўлган ўғил ва қиз болалар қабул қилинадилар. Театр мактабига кириш эса бепул. Театрда тез-тез янги асарлар сахналаштириб турилади. Демак, болалар янги бадий асар билан танишадилар. Бу билан чекланиб қолмай, бошидан асар қаҳрамони кечирган ички кечинма ва ҳиссиётларни ўзларида мужасам этадилар. Ҳаётдан бўлмаса ҳам, сахнадан олган сабоқлари уларнинг маънавий оламини бойитишга катта хизмат қилади.

Ноила ТЎЛАГАНОВА,
ЎзТВнинг “Янги авлод”
студиясининг
режиссёри.

ТЕХРОНДА КЎПОРУВЧИЛАР

Эрон пойтахти Техронда кучли портлаш рўй берди. Портлаш натижасида камида ўн киши қурбон бўлди. Ушбу кўпуровчилик ҳаракатини “Мужоҳиддин Халқ” экстремистик ташкилоти ўз бўйига олди. Бу радикал ташкилот ҳозирда Эронда олиб борилаётган сиёсатдан норози, шу сабабли ҳам улар ўз қаршиликларини портлатиш каби хунрезликлар билан намойиш этмоқдалар. Кўпуровчилик ҳаракатлари натижасида бу ишларга умуман алоқаси бўлмаган, ўнлаб бегуноҳ одамлар қурбон бўлмоқдалар.

ГЕРМАНИЯ КАНЦЛЕРИ- НИНГ МОСКВА САФАРИ ЯКУНЛАНДИ

Герхард Шрёдер Москвага расмий ташифи бутун христиан дунёси ўзларининг муқаддас Рождество байрами-

ни нишонлаётган пайтга тўғри келди.

Герхард Шрёдер Россия Президенти Владимир Путин билан Москвадаги Исо пайғамбарга бағишлаб қурилган муқаддас черковнинг тантанали очилиш маросимида иштирок этди.

Ташифдан кўзланган асосий мақсад Германия ва Россия ўртасидаги иқтисодий, ҳарбий, техникавий, саноат, қишлоқ хўжалиги ва маданият соҳаларидаги алоқаларни ривожлантиришдир. Шрёдер ва Путин ўртасида бўлиб

ўтган расмий учрашувда юқоридаги масалалар бўйича бир қанча муҳим ҳужжатлар имзоланди.

Ўтган асримизда, яъни 1941-45 йилларда Россия ва Германия ўртасида даҳшатли уруш бўлиб, бу икки давлат бир-бирини душман деб биларди. Ушбу уруш натижасида икки давлатнинг ҳам миллионлаб фуқаролари бекордан бекорга қурбон бўлиб кетдилар.

Аммо, янги - XXI асрдан икки давлатнинг ҳам умидлари катта. Россия ҳам, Германия ҳам барча соҳадаги ўзаро алоқаларни фақат ривожлантириш ва мустақамлаш тарафдорларидир.

ШОҲ МАЪСУД КЎШИНИГА ҚАЙТА ҲУЖУМ

Ислом динидаги муқаддас байрам Рамазон ойининг тугаши билан толибонлар Аҳмад Шох Маъсуд қўли остида бўлган

Шимолий ҳудудларга қарши ҳужумларни яна бошлаб юбордилар. Рамазон ойи муносабати билан икки томон ўртасидаги уруш тўхтатилган эди. Шу кунларда Толибонлар Шох Маъсуд қўшинларига қарши қақшатқич зарбалар бериб, унга қарашли баъзи ҳудудларни эгаллаб олдилар.

Аммо, ушбу тўқнашувлардан кўплатинч аҳоли вакиллари азият чекмоқдалар. Кўпгина афғонистонликлар ўз уй-жойларини ташлаб, қўшни Тожикистонга жон сақлаш учун қочиб кетмоқдалар. Лекин Тожикистон ҳукумати ушбу афғон қочоқларини ўз мамлакатларига киргизишни иложи йўқ деяптилар. Чунки қочоқлар Тожикистонга кириб келсалар, шундоқ ҳам мамлакатдаги оғир иқтисодий аҳвол янада пароканда бўлишини таъкидламоқдалар. Ҳозирда Тожикистонда афғон қочоқларига ёрдам сифатида бериш учун бошпана ҳам, озиқ-овқат ҳам, дори-дармон ҳам ва кийим-кечак ҳам йўқ.

АЁЛЛАР...

Шу кунларда АҚШда мамлакат Президенти Билл Клинтон воситачилигида Фаластин ва Исроил ўртасида кескин вазиятни музокаралар орқали ҳал қилишнинг навбатдаги босқичи бўлиб ўтмоқда. Аммо шунга қарамасдан фаластинликлар ва исроиллик ҳарбийлар ўртасида қонли тўқнашувлар ҳамон давом этмоқда. Куни кеча исроиллик ҳарбийлар қўриқлаётган ҳудуддан ўтиб кетаётган бегуноҳ икки Фаластин асли улар томонидан ваҳшийларча отиб ўлдирилди. Бу хунрезлик халқаро кузатувчилар томонидан кескин танқидга учради. Фаластинликлар эса бу қотиллик учун қасос олишларини айтдилар.

АҚШдаги 50та штатнинг ҳар бирида ўзининг расмий байрамлари бор. Штатларнинг барчаси маълум бир санани байрам сифатида нишонлаш ё нишонламасликини ўзлари мустақил равишда ҳал қиладилар. Федерал ҳукумат эса фақат федерал хизматчиларга ва Колумбия округига бирон-бир санани қонуний равишда байрам қилиб ни-

нинг 3-душанбаси).

4. Хотира куни (май ойининг 4-душанбаси).

5. Мустақиллик куни (4-июлда нишонланади).

АҚШДАГИ БАЙРАМЛАР

6. Меҳнат куни (сентябрь ойининг 1-душанбаси).

7. Колумб куни (октябрнинг 2-душанбаси).

8. Ветеранлар (фахрийлар) куни (11 ноябрда нишонланади).

9. Шукроналик куни (ноябрнинг 4-пайшанбаси).

10. Рождество байрами (25 декабрда нишонланади).

Америкадаги кўплатинч штатларнинг расмий бўлмаган байрамлари ҳам бор. Ўша

байрамлар нишонланадиган сана ва байрамнинг номи уни нишонлаётган штатнинг календарига қизил билан белгилаб қўйилади. Лекин бу ўша куни ҳар доим корхоналар ёпиқ бўлади ва ўқувчилар мактабга бормайдилар деган гап эмас. Шундай байрамлар сирасига Алабама ва Миссисипи штатларида апрелнинг сўнгги душанбасида нишонланадиган Конфедератлар хотираси куни, Нью-Жерси штатида январь ойининг 2-якшанбасида нишонланадиган Кўнгилли ўт ўчирувчилар куни қабилар қиради.

АҚШдаги Муқаддас Жума, Ханукка, Рамазон

каби кўплатинч диний байрамлар маълум бир динга эътиқод қилувчилар томонидан нишонланади, лекин миллий ёки расмий ва қонуний мақомга эга эмас-

лар.

Шунингдек, қонуний ва расмий бўлмаган, аммо АҚШликлар томонидан анъанавий байрам сифатида нишонланадиган кўплатинч байрамлар

ҳам мавжуд.

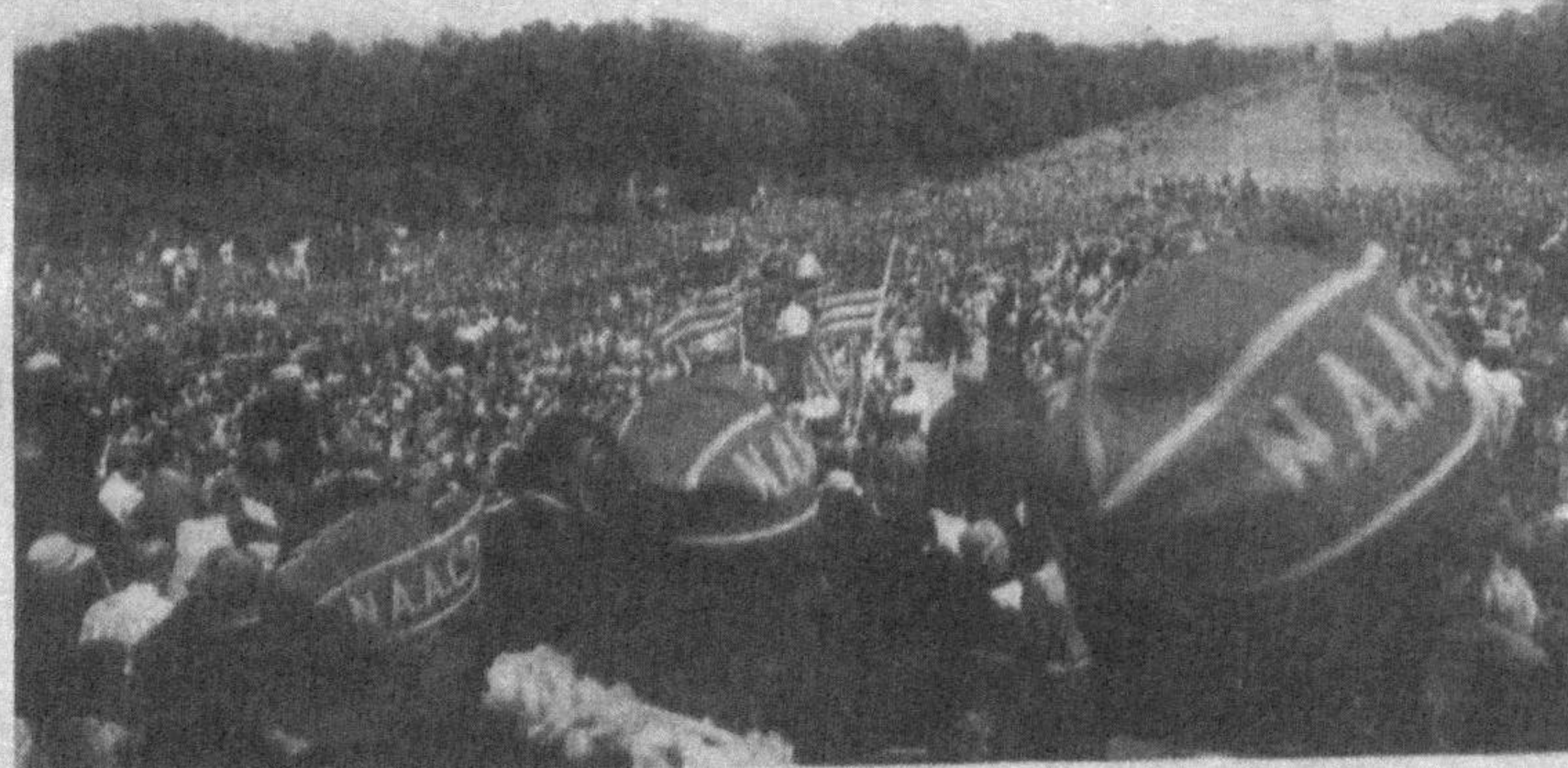
Масалан, Авлиё Валентин куни (яъни, Севишганлар куни 14 февралда нишонланади), Авлиё Патрик куни (17 март куни нишонланади, АҚШда яшовчи ирландлар ва ҳатто бошқа миллатлар ҳам бу куни фақат яшил кийим киядилар), Хеллоувин байрами (31 октябрда нишонланади, бу куни ёш-қари бир-бирига ширинлик улашади ва ҳазиллашиб бир-бирини кўрқитади, турли кўринишдаги ниқобларни кийиб олади). АҚШда яшовчи баъзи қора танлилар (афро-америкаликлар) ҳар йили 26 декабрда бошланадиган 7 кунлик байрам - “Кванзаа”ни нишонлайдилар. Қора танли аҳоли томонидан кўплатинч штатларда нишонланадиган яна бир байрам “Джунтинс” деб аталади. “Джунтинс” 1865 йил 19 июнда Техасдаги қўлларнинг озодликка эришган кунлари ҳисобланади.

Дастлаб АҚШда жорий қилинган ва нишонланган 3 та байрам, ҳозирда бошқа мамлакатларда ҳам нишонланади. Булар - Меҳнат куни (бошқа мамлакатларда 1 май куни нишонланади), Шукроналик куни (Канадада ҳам нишонланади), Оналар куни ҳам кўплатинч мамлакатларда байрам қилинади.

Лекин менинг фикримча, Мустақиллик куни (4 июл) ва Шукроналик куни америкаликларнинг энг сеvimли байрамларидир. Чунки Мустақиллик кунини АҚШликлар бутун халқ ва давлатнинг туғилган куни деб биладилар. Америкаликлар 4 июлни мамлакатнинг турли жойларида - тоғларда, пляжларда, шаҳар атрофидаги ўтлоқларда, қиш-

Суратда: АҚШ фуқаролари Хотира куни муносабати билан ҳалок бўлган аскарларни қабристон ва ёдгорликларини зиёрат қилмоқдалар. Суратдаги ёдгорликда Вьетнам - АҚШ урушида ҳалок бўлган 58.000 аскарларнинг номлари ёзилган.

1963 йилда АҚШдаги қоратанли фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқлари учун курашган Мартин Лютер Кинг ўзининг “Менинг орзуим бор...” номи нутқи билан халққа мурожаат қилган эди. У 20.000 одам олдида ўз нутқини ўқиди. 1986 йилдан бери, ҳар йили Мартин Лютер Кингнинг туғилган куни миллий байрам сифатида нишонланиб келмоқда. Суратда ушбу байрам куни тасвирланган.

шонлашни буюриши мумкин. Федерал ҳукумат таркибига асосий фармойиш берувчилар - Президент ва Конгресс қиради. Гарчи шундай бўлсада, кўплатинч штатлар федерал ҳукумат томонидан эълон қилинган расмий байрамларни нишонлайдилар.

Барча федерал муассасалар, кўплатинч ташкилотлар, Қўшма Штатларда ишловчилар ҳамда кўпчилик корхоналар учун қуйидагилар дам олиш ва байрам кунлари ҳисобланади:

1. Янги йил (1 январ куни нишонланади).

2. Мартин Лютер Кингнинг туғилган куни (январ ойининг 3-душанбасида нишонланади).

3. АҚШ Президенти Жорж Вашингтоннинг туғилган куни, баъзида “Президент куни” деб ҳам аталади (феврал-

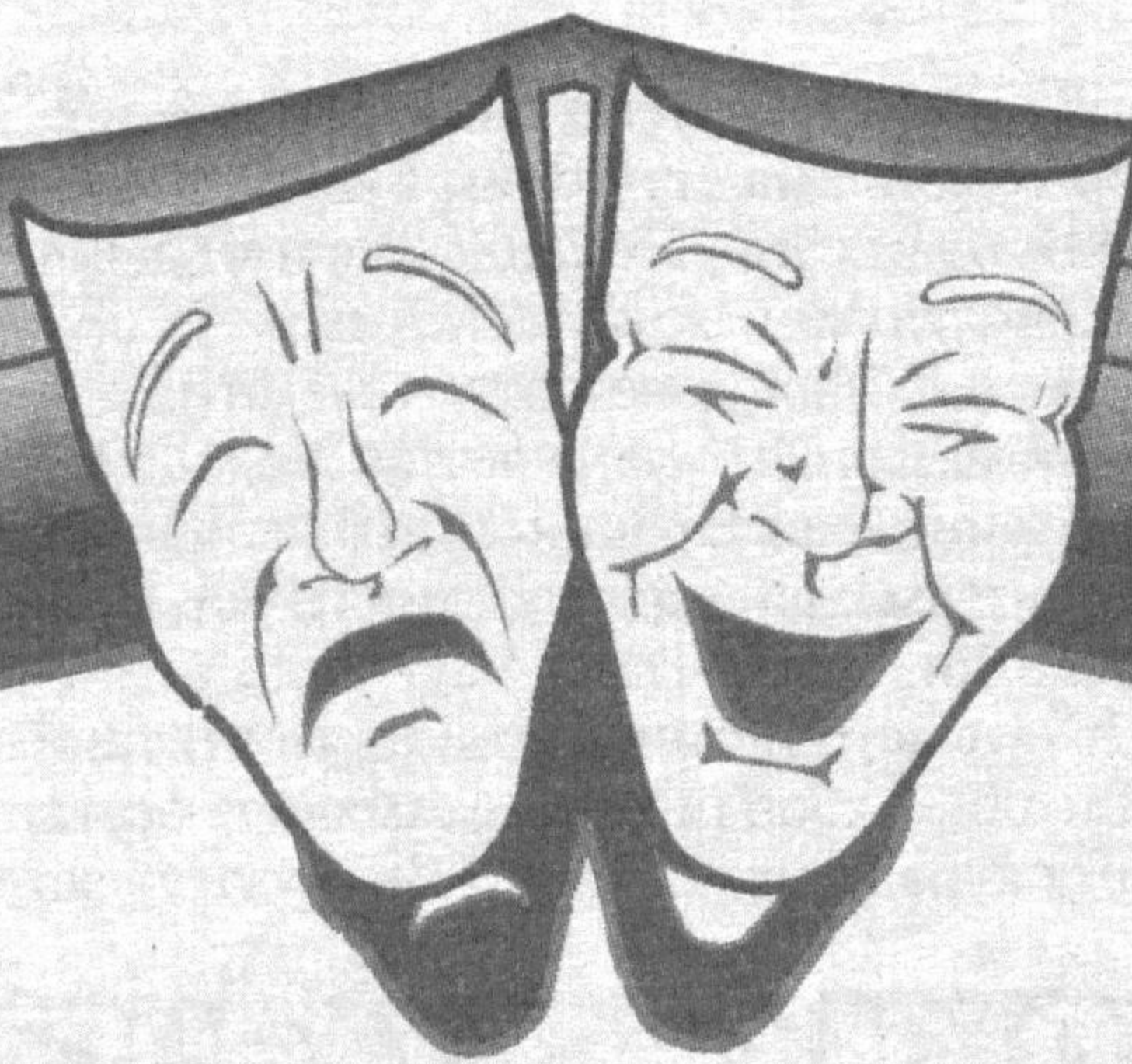
Суратда Конфедератлар хотирасига ўрнатилган ёдгорлик.

Авлиё Патрик кунига бағишланган парадда мусикий томошалар уюштирилди. Суратда Нью-Йоркдаги 5-авенюда оркестр сифатида иштирок этган мактаб ўқувчилари туришибди. Суратдаги кизалоқ ўзининг ижро навбатини кутмоқда.

бўлмаган ва умуман, бахтсиз яшаётган одамлар ҳақида ўйлайдилар ҳамда ўзларининг ҳаётларига шукроналик билдирдилар.

Шоҳруҳбек КАРИМБЕКОВ тайёрлади.

Bolalar katta archa atrofida
davra qurib o'ynashmoqda.

ALISHER:

Archamiz qarang, mana
Bezanibdi shohona.
Xuddi oyday charaqlar,
Bezaklari yaraqlar.

MUQADDAS:

Qorbobo qayda o'zi?

MUQADDAM:

O'rmonmi, oyda o'zi?

ALISHER:

Archamiz kelib ko'rsa,
Chirog'in yoqib bersa.

Bolalar:

(baravariga)
Qaydasiz Qorbobojon,
Kelaqoling marhabo

Sehrli aso bilan,
Mehrli duo bilan...

Qorbobo va qorqiz xonaga kirib
keladi.

QORBOBO:

Assalom bolajonlar,
Shirintoy qadrdonlar!

Qorqiz:

Bayramingiz muborak!

BOLALAR:

(Baravariga)
Bayramingiz muborak.

(Qorbobo sehrli asosi bilan

archa chiroqlarini yoqadi.

Hammayoq porlab ketadi.

Bolalar qarsak chaladi).

BOLALAR:

Ur-re, boshlandi bayram!

O'ynaylik shodu hurram.

ALISHER:

Xush kelibsiz, bobojon,
Archaga berdingiz jon.

MUQADDAS:

Zo'r boladir Baxtiyor

O'qishda doim ilg'or

Raketa yasab kelgan,

Chiroyli bezab kelgan.

BAXTIYOR:

Bu oddiy raketamas,

Qoyil qolar hatto Mars:

Bulutni yig'ib to'plab

Orolga sog'ar boplab.

(Qorbobo sehrli asosini
raketaga tekizadi. Raketa
suratdagi bola archa atrofini
aylanib o'tadi).

QORBOBO:

Bu-Qodirjon bolami,
Suratni bilaman.

MUQADDAS:

Chizganlari rang-barang,
Hunariga bir qarang.

QODIRJON:

Bu mashina zo'r, yangi
Kashfiyoti yo'q tengi.

Cho'l-sahroda yuradi,

Yer zahrini so'raydi.

QORBOBO:

Balli, o'g'lim Qodirjon,
Azamatsan, botirsan.

Berib dil qo'rlarini

Ona-yer sho'rlarini

Yuvsang rahmat olasan.

(Qorbobo sehrli hassasini

АРЧА ТҮЙИ

ТОШКЕНТ ТУМАНИДА ТАНТАНА

Бу тантана бошқаларидан
ўзгача. Чунки бунда тумани-
миздаги барча ногирон бола-
лар арча атрофида жам бўлиш-
ди. Президент совғасини олмоқ
бир қувонч бўлса, туман раҳ-
барларининг меҳрибонлиги
кўнглимизга шуълалар солди.
Тантананинг ҳаяжони билан
ҳали кўп ўртоқлашсак керак.
Раҳмат, КАТТАЛАР!

Ихтиёр МАҲСУДОВ,
Сабзавот маҳалласи,
10 ёш.

“ТОНГ ЮЛДУЗИ”НИ ҲАММА ЎҚИЙДИ

Бултур онам. Республика болалари ва
ўсмирлари газетасини уйимизга узлуксиз
олиб келардилар. Сирдошимга айланган
газетани нафақат мен, балки
синфдошларим Мирфозил, Одил,
Исмоил, Ойбеклар ҳам севиб ўқишар, у
бироз кечикса безовталана бошлашарди.
Айниқса қизлар кўп хат ёзадиган газетани
ўқиш қизиқ-да. Онам сизлар ҳам хат
ёзинглар, сизларнинг ҳам хатингиз
чиқади, деб кўп айтсалар-да, бунга
ишонмас эдик. Бу йил дўстларим билан
“Тонг юлдузи”га обуна бўлдим. Ўтган
куни газетанинг биринчи сони мени
йўқлаб келди. Ҳаммаси лотин ёзувида
ёзилган экан. Мен эса 8-синфда ўқийман.
Шунинг учун газетани ҳижжалаб бўлса-
да, ўқиб чиқдим ва Одил, Исмоиллар
билан биргаликда “Тонг юлдузи”ни юқори
синф ўқувчилари учун кирилл алифбосида
ҳам эълон қилиб турунгллар, деб хат ёзишга
ўтирдик. Хат етиб борса, албатта уни
газетада эълон қилингллар. Обуна
бўлинглар, деб бизга маслаҳат берган
устозимиз Муборак Маматкуловна ҳам
хатимизни “Тонг юлдузи”да ўқиб, бир
қувонсинлар.

“Тонг юлдузи”нинг ҳаммалик
мухлислари номидан Бобур
МУҲАММАДЖОНОВ, Шайхонтохур
туманидаги 157-ўрта мактаб ўқувчиси.

АБДУЛҲАЙ НОСИРОВ

mashina suratidagi Qodirjon
archa atrofini yugurib o'tadi.
Qorbobo bolalarga sovg'a
ulashadi).

BOLALAR:

Sovg'alarni bearmon
Biz olganmiz, bobojon.

ALISHER:

Endi bizdan ham, bobo.

Sovg'a oling: marhabo!

(Gul suratidagi Alisher,
Qorboboga qizil gul tutadi.)

QORBOBO:

Rahmat senga Alisher!

Mehringdan yashasin yer.

MUQADDAS:

Alisher gulchi asli,
Har erta bahor asli
Boqchamizga gul ekar,
Parvarishlab ko'z tikar!

(Gul suratidagi bolalar archa
atrofini aylanib o'tadi.

Gullarga talpinganday qush
suratidagi bolalar asta
o'rtaga chiqadi.)

QORBOBO:

Bu qushlar, go'zal qushlar,
Ko'rganday bo'ldim tushlar,
Bulbul, zag'cha, qarqunoq,
Sa'vajonlar, ovunchoq.

(Qorbobo sehrli nafas qilib
qush suratlariga jon baxsh
etadi. Qush suratli bolalar
qanot qoqib archa atrofini
aylanadi, raqsga tushadi,
qo'shiq aytadi.)

MUQADAS:

Do'stlarim, yangi yilda,
Yangi orzular dilda.

MUQADDAM:

Lotin imloni bilish,
Men uchun sharaflilik ish.

QORBOBO:

Til bilganlar - dil bilar,
Til bilganlar - el bilar.

QODIR:

Do'st bo'laylik doimo,
Do'stlik sochar nur-ziyo.

QORBOBO:

Do'stlikdadir hamma kuch,
Do'stlikdadir hikmat, kuch.

MUQADDAM:

Do'stlikning nur-gullari
Yoritadi yo'llarni.

BAXTIYOR:

Yashnab porlar, orzular,
Ko'kka chorlar orzular.

QORBOBO:

Go'zal do'stlik bog'iga,
Bahor, yoz, kuz, qish chog'ida.

ALISHER:

Ohular chopib kelar,
Yurtini topib kelar.

SHERZOD:

Qushlar uchib osmonda
Charx ursin bog'-bo'stonda.

QORBOBO:

Orzular yo'ldoshingiz,
Oshsin yana yoshingiz.

QORQIZ:

Qizitib archa to'yin,
Do'stlar tushaylik o'yin.

(Bolalar o'zlari o'rgangan
she'r va qo'shiqlarini aytib
yangi yil bayramini davom
ettirishadi).

Маълумки, XIX асрнинг 60-йилларида Россия Ўрта Осиёнинг кўплаб шаҳарларига кириб келган, Хўжанд ҳам шулар қаторида эди. Ўз юртига қайтган Ҳожи Юсуф мутаассиб диндорларга қарши курашиб, дунёвий билимларнинг асосларини омма ичига ёйишга уринди. Айнан ана шу сабабли ҳам орадан кўп ўтмай “Кофир ҳожи” деган ном олди. Натижада Ҳожи Юсуф хўжанд-Абдулла Фаёз билан бирга Қозил Лучча-расанинг хужра-ларидан бирида махфий равишда яшаб туришга мажбур бўлган.

Шунга қарамай ёш олим мадраса мудarrisлари билан олам тузилиши, осмон, самовий жисмлар ва ҳоказолар тўғрисида кўп баҳслашар эди. Шохидларнинг оғзаки маълумотларидан ва Ҳожи Муин ибн Шукруллозодиннинг юқорида тилга олиб ўтилган мақоласида ибратли бир воқеа келтирилади. Бир куни мударрис муллабаччаларга осмон жисмларининг тузилиши ҳақида маъруза ўқиётганида Ҳожи Юсуф билан Абдулла Фаёз ҳам қатнашган. Нотиқ барча одамлар кўриб турган осмон етти қаватдан, турли хил маъданлар қотишмасидан иборатлиги ва ҳоказолар ҳақида сўз юритарди. Домла гапини тугатмай туриб, Ҳожи Юсуф ҳаяжонланган бир қиёфада ўрнидан кўзгалди ва ҳамсабоқларидан дарсхонанинг барча эшик-деразаларини ёпишни сўраб, чироқ ёқади ва ҳокандозни ёруғликка тутди.

-Тақсир, - дейди у, - оддий бир лампанинг ёғдуси шу мис буюм орқали ўтолмас экан, Куёш нури Ерга етти қават маъдан қобиқлар орқали қандай қилиб етиб келсин?

Дарғазаб мударрис Ҳожи Юсуфнинг оғзига уриб, жим бўлишни буюради. Бу баҳсда енгиллаётганини сезганидан кейин эса у ўзига содиқ шогирдлари билан ҳамкорликда ёш олимни айблашга ўтади. Умуман олганда, Ҳожи Юсуф мутаассиб руҳонийларнинг кутку ва таъқибига жуда узоқ вақт мубтало бўлган. Хўжанддаги ўша давр шароитида олим дунёвий билимларни кенг халқ оммаси ичра ёйиши учун вазият ниҳоятда мураккаб эди. Оқибатда, мадрасаларда ўқиётган куруқ билимлардан қониқмаган ва мутаассиб руҳонийларнинг узлуксиз таъқибига учраган Ҳожи Юсуф ўз шаҳрини тарк этиб, яна саёҳатга отланишга мажбур бўлади. Иккинчи томондан, бу сафарга ёш олимнинг Шарқ Фарбдаги турли мамлакатларга, уларнинг тарихи, аҳолисининг маданияти ва турмуш тарзига қизиқиши, илмий интилишларини бойитишга бўлган уриниши ҳам сабаб эди.

Оғзаки маълумотларга қараганда, Туркистон ва Россиянинг айрим шаҳарлари бўйлаб саёҳатларида Ҳожи Юсуфга унинг яқин сафдоши ва ёрдамчиси Абдулла Фаёз ҳамроҳлик қилган. Улар Тошкент, Олмаота, Семипалатинск, Қозон, Уфа, Москва, Петербург шаҳарларидан бўлиб, ҳар бирида маълум муддат яшаган, маҳаллий аҳоли ва рус халқининг маданияти ҳамда тилини ўрганишган.

Хуллас, Ҳожи Юсуфнинг биринчи саёҳатидан 20 йил ўтиб, 1875 йили бошланган иккинчи саёҳати 12 йил давом этиб, мақсад, вазифаси ва натижаларига кўра ниҳоятда олис ҳамда сермахсул бўлди. Олимнинг ушбу саёҳатдан мақсади турли халқлар ҳамда мамлакатларнинг тарихи, маданияти, турмуш тарзи, ахлоқ-одоби ва урф-одатларини илмий асосда ўрганиш эди. Шу сабабли ҳам бу сафар илк саёҳатидан кескин фарқланарди.

Ёзма ва айрим оғзаки гувоҳликларга қараганда, Ҳожи Юсуфнинг иккинчи олис саёҳати йўналиши қуйидагича кечган. Олим дастлаб Оренбург шаҳрига етиб борган. Москва, Петербургда бўлган, кейин Одессада маълум вақт яшаб, рус халқининг маданияти, маънавияти, урф-одати, тарихий ва маданий ёдгорликлари билан танишади. Баъзи муаллифларнинг маълумотларига кўра, Ҳожи Юсуф рус тилини мукамал билмас ҳам айрим рус шоирлари, ёзувчилари ва олимларининг асарларини ўрганиб чиққан.

Шундан сўнг, Ҳожи Юсуф Одессадан кемада олис сафарга чиқади. Дастлаб Туркия пойтахти Стамбулда бўлади, сўнг Яқин ва Ўрта Шарқнинг кўплаб мамлакатлари - Эрон, Сурия, Арабистон, Миср, Африка, Жазоир, Марокаш, Греция, Италия, Фарбий Европа мамлакатларидан Испания, Франция, Германия ва Англия бўйлаб саёҳат қилади. Бошқа мамлакатларда бўлгани ҳам эҳтимол, зотан, Арабистон денгизи оша ўзга давлатлар соҳилига ташириб буюрган ва Эрон орқали ўз юртига қайтгани аниқ.

Иккинчи саёҳати мобайнида Ҳожи Юсуф Стамбул, Қоҳира, Рим, Берлин, Париж, Лондон шаҳарларининг кутубхоналарию музейларида узоқ вақт шуғулланиб, ўша давлатларнинг тарихи, маданияти ва этнографиясини ўрганган. Дастлабки илмий асарларини ҳам ана шу даврда ёзган. Хуллас, 43-45

ёшида она шахри Хўжандга қайтиб келганида Ҳожи Юсуф ҳар томонлама етук олим бўлиб улгурган эди.

Шундан сўнг, Хўжандда кечган даври олим учун илмий жиҳатдан ниҳоятда сермахсул кечди. Узоқ давом этган саёҳатидан бой илмий материал билан қайтган Ҳожи Юсуф қолган бор умрини фан тараққиётига бағишлади. Олган билимларини амалда жорий қилишга бор куч-ғайратини сарф этди.

Ҳожи Юсуф астрономия фани ва унинг тарихи билан таниш эди. Ахборчи Э.Муҳаммадиев берган маълумотларга кўра, олим астрономик кузатувлар чоғи-

КОФИР ҲОЖИ САРГУЗАШТАРИ

(иккинчи мақола)

да рус мутахассислари билан ҳамкорлик қилган. Жумладан, рус астрономлари ва чор ҳокимияти маъмурияти Ҳожи Юсуфни XX аср бошида Жиззах-Зомин пасттекислигида кузатилган Куёш тутилишига жалб этгани маълум. Замондош бир гувоҳнинг ҳикоя қилишича, мазкур ҳодисани ўрганиш учун Россиянинг Пе-

Сабоқ

ШАЖАРА ТАРИХИ

Arabchada shajara - daraxt demakdir. Forsiyda - nasab, ruschada-geneologiya deb ataladi. Shajara - kishilarning kelib chiqishi, ajdodlari, qardoshlik aloqalarining yig'indisidir. Qadim zamonlardayoq afsonaviy qahramonlar, hukmdorlar, shohlarning nasl-nasabiga qiziqish, ularni imkon boricha o'rganishga intilishi mavjud bo'lgan. Biroq, o'rta asrlarda intizomli tabaqalarni paydo bo'lishi va ularning avlod-ajdodlarini rasmiylashtirishga bo'lgan qiziqish bu sohada muhim ahamiyat kasb eta boshlaydi. XV asrdan boshlab urug' yoki bir-biriga yaqin bir necha urug' a'zolarining nasl-nasab daftarlari tuzila boradi. O'rta Osiyo hududida shajara tarixiga oid yirik asarlar XV-XVII asrlarda vujudga kela boshladi. Masalan, Akbar o'ziy Bahodirxonning "Shajarai turk", "Shajarai tarokima" nomli mashhur asarlarida XIII-XVI asrlardagi mo'g'ul va turk urug'lari va hukmdorlari haqida muhim ma'lumotlarni beradi. O'rta Osiyoda xo'jalar, sayyidlar, beklar, eshonlar va boshqa imtiyozli tabaqa vakillari o'z nasabnomlarini tuzib, o'zlarini payg'ambar yoki chaqaryorlar naslidan kelib chiqqanligini ko'rsatuvchi dalil sifatida saqlaganlar. Bu hujjatlar soliq to'lash, hashar va boshqa ishlarda alohida imtiyozga ega bo'lgan.

Shajara hujjati dastavval shaxsning siyosiy mavqeidan kelib chiqqan holda guvohlar ishtirokida, hukmdorlar huzurida tuzilgan va ularning muhri bilan tasdiqlangan. Keyinchalik esa hukmdorlar hujjatdagi avvalgi muhrlarga qarab, yangidan muhrlarini bosib, tasdiqlab beraverganlar. Qadimdan halqimizda "har bir kishi yetti otabobosini bilishi shart" degan tushuncha mavjud edi. Biroq, 140 yillik mustabid hukmronlik azaliy an'analimiz ildiziga zarba beradi. Olloha beaded shukrlar bo'lsinki, istiqbolimiz sharofati bilan halqimizning bir necha ming yillik haqqoniy tarixini o'rganishga imkoniyat yaratadi. Tarix fanining vazifalari davlat darajasi ko'tarildi. Agar shajara ajdod va avloddan vujudga kelgan daraxt deb qiyoslansa, albatta uning ildizi, katta-kichik shohlari va barglari ham bo'ladi. Demak, o'zbek xalqining shajarasi jahonga mashhur bo'lgan al-Xorazmiy, al-Farg'oniy, Beruniy, Ibn Sino, Ahmad Yassaviy, Bahouddin Naqshband, Sohibqiron Amir Temur, Ulug'bek Mirzo Kuragon, Zahiriddin Muhammad Bobur, Alisher Navoiy va shunga o'xshash allomalarimizdan tashkil topgan. Biz o'zimizning asoschi shajaramizdan har qancha faxrlansak arziydi.

Turg'un FAYZIYEV,
sharqshunos olim.

Фарб маданиятининг Шарқ маданиятидан устунлиги ўткинчи бир ҳодиса, тарих саҳнасидаги бир эпизоддир, холос.

Норберт ВИНЕР, америкалик олим, кибернетиканинг "отаси", "Мен - математик" номли автобиографик асаридан.

тербург, Москва шаҳарларидан мутахассис олимлар, хорижий астрономлар, императорлик Россия география жамиятининг аъзолари, марказий маъмурий ҳокимият вакиллари Туркистон ўлкасининг юқорида кўрсатиб ўтилган ҳудудида тўпланишган.

Чор маъмурий ҳокимиятининг бир қанча вакиллари қаторида Самарқанд губерниясининг Хўжанд уезди маҳаллий маъмурий ҳокимиятининг вакили - мингбоши сифатида Ҳожи Юсуф ҳам шу ерга тақлиф этилган. Айни пайтда олимнинг ўзи ҳам Куёш тутилишидек ноёб самовий ҳодисани ўрганишга ниҳоятда қизиқарди.

Маълумотларга қараганда, Ҳожи Юсуф Куёш тутилишини рус олимлари билан кузатиш чоғида телескоп ва бошқа хил астрономик асбоб-ускуналардан фойдаланган.

Тадқиқотлар поёнига етгач, иштирокчиларнинг бари ўз жойларига йўл олган. Ҳожи Юсуф Хўжандга бир қанча рус амалдорлари ва астрономлари билан бирга фойтунда қайтган. Йўлда гапдан гап чиқиб, Куёш тутилиши ҳодисасига мусулмонча қарашлар хусусида сўз очилади. Шунда чор мансабдорларидан бири Куёш, Ой тутилишлари ҳақида мусулмонча китобларда фақат хилма хил афсона-ривоятлар, диний тусдаги ҳадислар бор, холос, аммо ўшалар ҳам бирон-бир илмий асосга эга эмас, деб Ҳожи Юсуфга таъна қилади ҳамда илм-фан тарихида мусулмонлар фалакиёт соҳасига қандайдир ҳисса қўшган бўлишига шубҳа билдиради. Олим эса Шарқ ва Ўрта Осиё халқларининг бой илмий мероси ва анъаналарига беписандлик, ишончсизлик билан қараган чор амалдорининг фикрига кескин қарши чиқиб, Абу-махмуд Хўжандий, Мирзо Улугбек сингари маҳаллий астрономлар хилма хил астрономик асбобларни ихтиро қилишгани ва улар ёрдамида турли туман кузатишлар олиб боришгани тўғрисида қатор мисоллар келтириб ўтади. Муҳтарам рус олимлари қўлларида тутиб турган телескоп, мисол учун, 101 донна ранг-баранг шишадан иборатлигини айтади. Шундан кейин бахс астрономиянинг бошқа айрим масалалари бўйича ҳам давом этади. Кейинчалик Ҳожи Юсуф бу ҳақда сеvimли шогирди Э.Муҳаммадиевга ҳикоя қилиб берган ва у қуйидагиларни эслаб қолган. Қизғин бахсу мунозара якунида чор амалдори Ҳожи Юсуфдан мабодо сартлар илмий ихтиролар соҳасида шунчалик қобилиятга эга бўлса, бунини амалда исботлаб беришни сўраган. Олим бу даъватга жавобан узоқ вақт шуғулланиб, хилма хил ўлчамдаги глобусларни яратдики, бу навбатдаги суҳбатимиз мавзуси бўлади.

Ҳожи Юсуфнинг астрономия фанидаги бой илмини тасдиқловчи бошқа далил исботлар ҳам етарлича. Олимни яхши билган замондоши, мутахассис астроном Султон Умаров Ҳожи Юсуф осмон жисмларини ўрганиш илмига муаян ҳисса қўшганини таъкидлаб ўтади. С.Умаров ёшлик пайти - 1920-1922 йиллари Ҳожи Юсуф билан учрашганида унинг космография (олам тузилиши) соҳасида бой илмга эгалитига ишонч ҳосил қилган. Тадқиқотчиларнинг фикрича, олимнинг энг йирик асарларидан бири "Космография" вафоти олдида яқунланган, аммо чоп этилмай қолиб кетган.

Ҳожи Юсуф илмий меросининг асосий қисми ҳам астрономия, жумладан, космология (олам яралиши) соҳасидаги тадқиқотлардан иборат. Журналист М.Нурматовнинг маълумотларига қараганда, олимнинг фалакиётга оид бир қатор мақолалари ва китоблари орасида "Космология" номли рисола ҳам бўлган. Бироқ, афсуски, осмон жисмлари ва сайёралар тўғрисидаги бу асар ҳам муаллиф ҳаётлик чоғида нашр этилмай қолган. Мавжуд фаразларга биноан, мазкур китоб қўлёзмаси Хўжанд шаҳар маориф бўлимида узоқ вақт сақланган ва кейинчалик йўқолиб кетган.

Ҳожи Юсуфнинг илми ҳайъат - астрономия фанига бўлган улкан қизиқишини шундан ҳам билиш мумкинки, у шоир сифатида ўзига "Ҳайъатий" деган тахаллус танлаган эди.

Саидқодир МУЗАФФАРОВ,
табиатшунос олим.

Ozərbaycan xalqının asl farzandı ilyos Yusuf o'g'li Nizomiy Ganjaviy jahon adabiyotining eng ulug' siymolaridan biridir. U 1141 yilda Ganja shahrida hunarmand oilasida dunyoga kelgan va deyarli umr bo'yi ona shahrida yashagan. O'z davriga nisbatan chuqur bilim olgan, arab, fors, gruzin, arman tillarini mukammal o'rgangan, falsafa, astronomiya, geografiya, tibbiyot, matematika fanlari bilan shug'ullangan.

Nizomiy she'riyatga juda erta kirib keldi, 20 yoshlaridayoq iste'dodli shoir sifatida tanildi. Avvaliga saroy shoiri bo'lishni havas qiladi, lekin keyinchalik bu fikridan qaytib o'z bog'ida tinchgina hayot kechirishni, ijodiy ish bilan shug'ullanishni afzal ko'radi. Bebaho xazina shoir nomini olamroq mashhur qilgan asar jahon adabiyotining ulug' hodisasi bo'lgan "Xamsa"dir. Bu asari bilan u dunyo adabiyotida "Xamsa"chilik (beshlik) an'anasini boshlab berdi.

"Mahzanul asror" («Sirlar hazinasi»), "Xusrav va Shirin", "Layli va Majnun", "Haft paykar" ("Yetti go'zal") va "Iskandarnoma" dostonlaridan iborat Nizomiy "Xamsa"si dostonchilikni yangi g'oyaviy-badiiy o'zanga burib yubordi. 30 ming bayt (60 ming misra) ni o'z ichiga olgan buyuk asar ustida shoir o'ttiz yilga yaqin mehnat qildi.

Nizomiy garchi Ozərbaycan tilini mukammal bilsa-da "Xamsa"ni o'sha davr an'anasi, shoh va shahzodalarning iltimoslariga binoan fors tilida yaratdi.

"Xamsa"ning birinchi dostoni "Mahzanul asror"da shoirning siyosiy, falsafiy, axloqiy qarashlari ifodalangan, davrning muhim masalalari ko'tarilgan. Bularning barchasi ibratli va ta'sirli hikoyatlar orqali beriladi. Mazkur doston shoir zamonadoshlari, ko'pgina shohlarga g'oyat manzur bo'lgan.

"Xusrav va Shirin"ni sevgi va vafodagi doston deyish mumkin. Eron shahzodasi Xusrav bilan go'zal Shirin sarguzashtlari dostonning asosiy voqealarini tashkil etadi, barkamollik timsoli bo'lgan Farhod chin oshiq sifatida tasvirlanadi. Qadimgi arab afsonalari asosida yaratilgan "Layli va Majnun" dostonida esa ijtimoiy tengsizlik, eskicha urf-odatlar tanqid ostiga olinadi, xaqiqiy muhabbatning fojiasi ko'rsatiladi. "Layli va Majnun" Sharq adabiyoti, umuman olganda dunyo adabiyotida sevgi haqida yaratilgan eng go'zal asarlardan biridir. Hikoya ichida hikoya usulida yozilgan "Haft paykar" dostoni ham jozibador va ibratli voqealar-u qiziqarli sarguzashtlari bilan diqqatni o'ziga tortadi. Doston markazida shoh Bahrom Go'r bilan taqvodor, haqiqatgo'y mo'ysafid o'rtasidagi baxs yotadi. Berahmlik va zulm, shuhratparaslik va manfaatparaslik tanqid qilinadi, olijanob insoniy fazilatlar-to'g'riso'zlik, halollik, mardlik, sadoqat, sabr-toqat, odillik ulug'lanadi. Shoir o'z fikrlarini yorqin ifodalash uchun ta'sirli rivoyat va hikoyatlar keltiradi. Rost so'zning beqiyos qudrati to'grisida dostonida keltirilgan rivoyat g'oyat ibratlidir.

RIVOYAT

Sulaymon (u ham payg'ambar, ham podsho bo'lgan) va malika Bilqis o'g'il ko'rishadi. Ammo bolaning qo'l-oyoqlari tug'lishidanoq shol bo'ladi. Oradan ancha yillar o'tsa-da arzanda tuzalmaydi. Ota-onaning ezilishlari, g'am-alamlarining cheki chegarasi yo'q. O'g'lining ayanchli ahvoliga chiday olmagan malika Bilqis axiyri Sulaymon payg'ambarga shunday deydi: "Ey, Ollohning elchisi, Jabroil huzuringga kelganida iltijo qilib ko'r u xudodan o'g'limizning dardini bilib kelsin". Farzandining xastaligidan behad ezilib yurgan Sulaymon payg'ambar Jabroilga yig'lab-siqtab o'g'li tug'ilganidan beri sholigini aytadi. Parvardigor bolamga shifo bersa deb yalinadi. Jabroil bir zumda Ollohning huzuriga borib keladi-da o'g'lining dardiga nima davo bo'lishidan darak beradi. Shunga ko'ra Sulaymon va Bilqis ko'ngillarining tubida yotgan, lekin shu paytgacha yuz xotir qilib so'ray olmagan savollarini bir-birlaridan so'rashlari, javob ham shunga yarasha, hech qanday andishasiz, ro'y-rost qaytarilishi

shart ekanligini savol ham, javob ham rost bo'lsa bola tamomila tuzalib ketishni Olloh bildirgani ma'lum qilinadi.

Sulaymon Jabroil yetkazgan bu xabarni Bilqisga aytadi. Shunda Bilqis Sulaymonga qarab: "Ko'nglingda mendan so'rashni xohlaydigan qanday savolingiz bor?" debdi. Sulaymon payg'ambar malikani shunday savolga tutibdi: "Bilasanki, men Ollohning yerdagi elchisiman, buning ustiga podshoman. Yaratgan egam yer ustiyu ostidagi barcha narsalarni ixtiyoringa berib qo'yibdi.

Shamol u bo'rondan tortib barcha jonli va jonsiz narsalar mening ixtiyorimda. Bundan tashqari olamdagi barcha parrandayu darrandalarning tilini ham bilaman. Kuniga huzurimga minglab odamlar yordam so'rab kelishadi. Barcha odamlarning eng shuhratlisi ham, eng boyi ham, eng aqllisi ham menman. Shunga qaramay sening ko'nglingda biror martaba bo'lsin mendan o'zgaga moyillik bo'lganmi?". Malika Bilqis javob aytibdi: "Aytganlaringning barchasi rost. Haqiqatan, sen Ollohning eng sevimli bandasi, podsho va payg'ambarсан. Yerning osti va ustidagi barcha narsalar sening izmingda, aql-idrokda, husnda, kuch-quvvatda yagonasan. Lekin ba'zan huzuringga tashrif buyurgan biror kelishgan yigitni ko'rganimda xayolimga kelgan fikrdan cho'chib ketaman". Malika shu so'zlarni aytib bo'lishi bilan oq Sulaymon o'g'lining qo'llari qimirlayotganini ko'ribdi. O'g'li esa suyunganidan: "Onajon, qo'llarimga jon kirdi", deb qichqirib yuboribdi. O'g'lidagi o'zgarishdan hayratga tushgan malika eriga shunday savol beribdi: "So'rayman deymanu hech tilim bormaydi. Meni bir narsa juda qiziqtiradi. Shuncha hazinayu mol-mulkka ega bo'lsang ham biror martaba bo'lsin huzuringga kelgan odamdan menga biror narsa berarmikin, degan xayolga borganmisan?". Sulaymon payg'ambar malikaga uzoq tikilib qolibdi, so'ng ayb ish qilib qo'ygan odamday boshini egib javob beribdi: "Eh, malikam, yer yuzidagi barcha boyliklar, osmonda uchib yurgan qushlardan tortib, ummonlardagi baliqlargacha ixtiyorimda bo'lsa-da huzurimga kelgan odamlarning qo'llariga: "Menga biror narsa keltirmaganmikin?" deb qarayman", debdi. Malika Bilqis bu so'zlardan so'ng necha yillardan beri to'shakka mixlanib yotgan farzandining oyoqlari qimirlayotganini, u o'rnidan turishga intilayotganini, umri mobaynida qimirlamay yotgan jigargo'shasi bir nafaslik muddat ichida qomatini rostlab: "Otajon, oyoqlaringa jon kirdi!" deb hayqirganini eshitibdi. Bu rost so'zning qudratiyu inson zotining qusurlari haqidagi ibratli hikoyatdir.

"Sharafnoma" va "Iqbolnoma" asarlaridan iborat "Iskandarnoma" "Xamsa"ning beshinchi dostoni bo'lib, unda shoirning adolat tantana qilgan yaxshi zamonlar, odil va xalqparvar podsho, komil inson haqidagi orzu-ideallari o'z ifodasini topgan.

MANGU BARHAYOT

Shunday qilib "Xamsa" dunyo adabiyotining eng ulug' asarlaridan biri bo'lib qoldi. "Xamsa" va undagi ayrim dostonlarga ergashib, asar yozish an'anaga aylandi. Birgina "Mahzanul asror" asarining ta'sirida va bunga o'xshatib 40 dan ortiq doston yaratilgan. Nizomiydan keyin fors va turkiy tillarda o'nlab "Xamsa" dunyoga keldi. Buyuk bobokalonimiz Alisher Navoiyning o'lmas "Xamsa"si ham Nizomiy asari ta'sirida yozilgan. Ozərbaycan shoirining "Xusrav va Shirin" asari XIV asrdayoq Qutb, "Mahzanul-asror" esa Haydar Xorazmiy tomonidan XV asrda o'zbek tiliga tarjima qilingan. Tadqiqotchilar Nizomiy 20 ming baytdan iborat devon tuzganligini aniqlaganlar. Lekin bu devonga kirgan qasida, g'azal, qit'a, ruboiy, hikmatlarning juda oz qismigina bizgacha saqlanib qolgan. Shoirning bizgacha yetib kelgan asarlari Nizomiy manguylikka daxldor buyuk shoir, insonparvar ijodkor bo'lganligini to'la isbotlaydi.

Rahmatilla INOG'OMOV,
Filologiya fanlari nomzodi.

Nizomiy GANJAVIY

G'ISHT QUYUVCHI CHOL HIKOYATI

Bir chol bo'lar edi Shom viloyatda,
Paridek pokiza nafs nihoyatda.

Libosin matosi o't bilan o'lan,
Rizqin topar edi g'isht quyish bilan.

Tashlar edi keskir ketmonin chaqqon,
G'ishtlari bo'lardi qabrga qalqon.

Shul g'ishtlardan bo'lsa kimning niqobi,
Undan uzoq edi qabr azobi.

Bir kun o'z ishiga mashg'ul edi chol,
Bir yosh yigit kelib boshladi savol:

«Bu ne zarur senga, bu qanday xorlik,
Loy ishi ko'p og'ir, bu ne abgorlik?

Urmagil tuproqqa ketmaning har dam,
Bitta non topilib qolar senga ham.

G'isht qoli ping olib, olovqatashla,
Boshqaqoli pdan g'isht ko'chiraboshla.

Tokay zahmat chekib yasaysan kesak,
Tokay loy va suvda qadding kamalak!

Keksalar safiga kirgil, ey keksa,
Bu ishni yoshlarga bergil, ey keksa!

Keksa unga dedi: "Ko'p yoshlik qilma,
Yo'lingdan qolmagil, beboshlik qilma.

G'isht quymoqlik asli keksalar ishi,
Og'ir yuk ko'tarmak qullar yumushi.

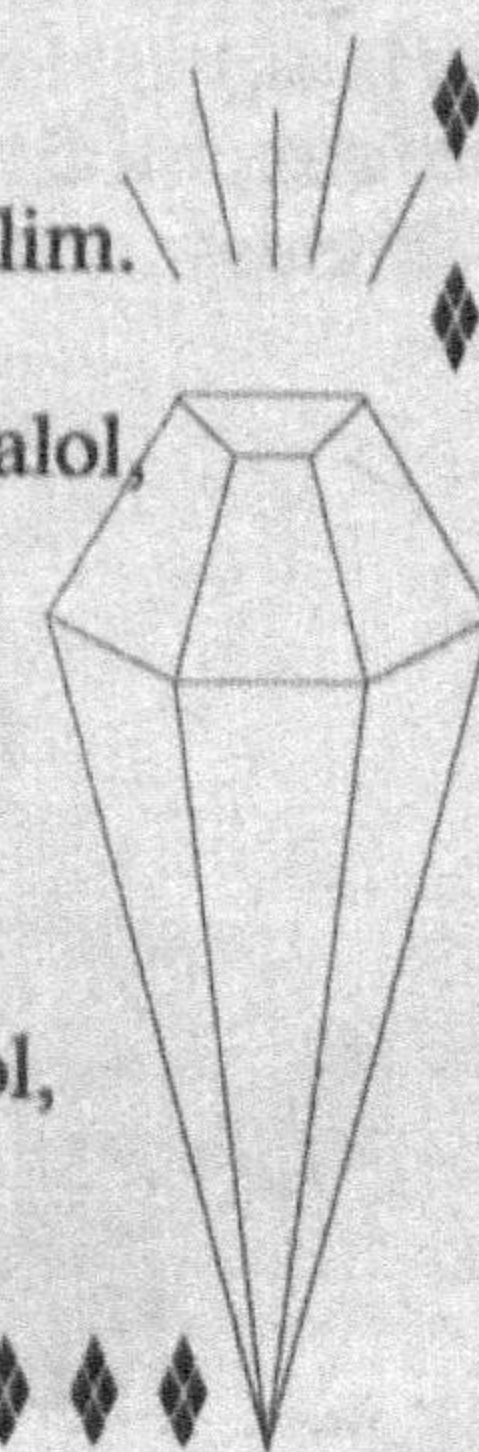
Bu ishga qo'l cho'zay, mayli uzdu kun,
Sendeklarga qo'lini cho'zmaslik uchun.

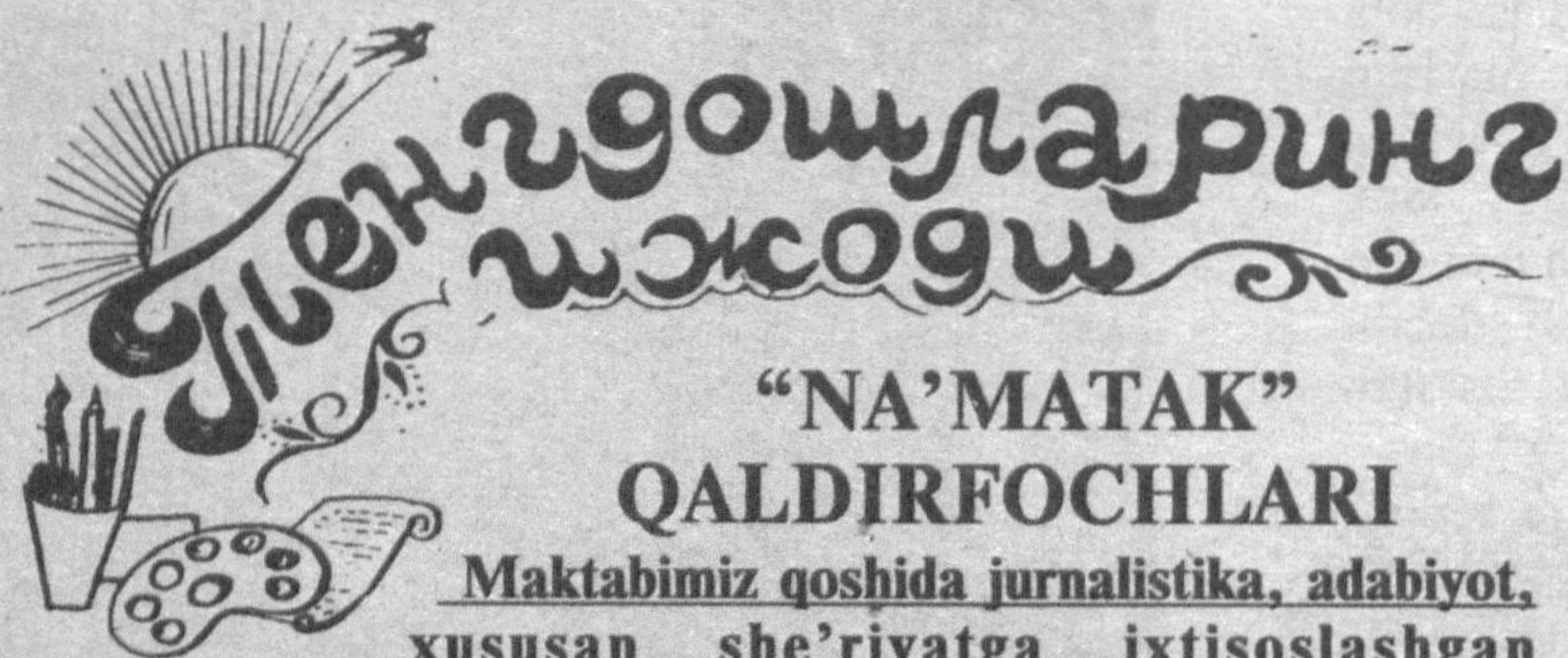
O'zga himmatiga cho'zmayin qo'lim,
Qo'l kuchidan rizqim topmoqlik yo'lim.

O'z rizqim mehnati kelmas hech malol,
Faqat mehnat ila topgan non halol".

Keksa so'zlarini tinglab ul bevosh,
Yosh ko'zlarida ham yiltiradi yosh.

Chunki dunyo ko'rgan edi dono chol,
Bu ishlarni tahlil qildi bemalol.

“NA’MATAK” QALDIRFOCHLARI

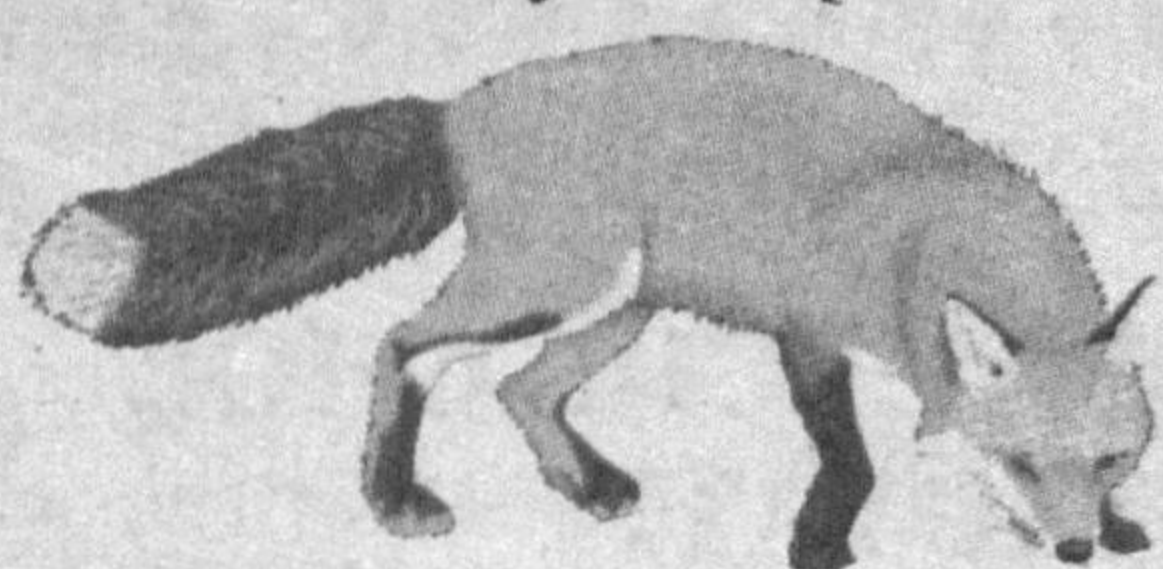
Maktabimiz qoshida jurnalistika, adabiyot, xususan she’riyatga ixtisoslashgan “Na’matak” adabiy to’garagi tashkil topganiga hali ko’p vaqt bo’lgani yo’q. Adabiy to’garagimizga Amirulloh Karimov rahbarlik qiladilar. Turli to’garak a’zolari bo’lmish maktabdoshlarimiz adabiyot, rasm, naqsh, jurnalistika sir-asrorlarini o’rganib, o’z ijod namunalari bilan tanilib borishyapti. Men ham sizlarga bir nechta she’rlarimni havola etyapman. Agar ma’qul kelsa, chop etsangiz.

QISH

Oq niyatli yurtimga,
Kirib keldi oppoq qish.
Bunday oppoq kunlarga,
Avtsak arziydi olqish.

TULKI DEYDI

Mabodo ochsa qornim,
Biling, juda ayyorman.
Har davrada xilma-xil,
Ovqat bo’lsa tayyorman.

Faqat qorin g’amida,
Berib barchaning dodin.
Ho’p kerilib yuraman,
Tulki, deb mening otim.

**Dilfuza TOJIBOYEVA,
Toshkent shahridagi
213-maktabning 5-sinf
o’quvchisi.**

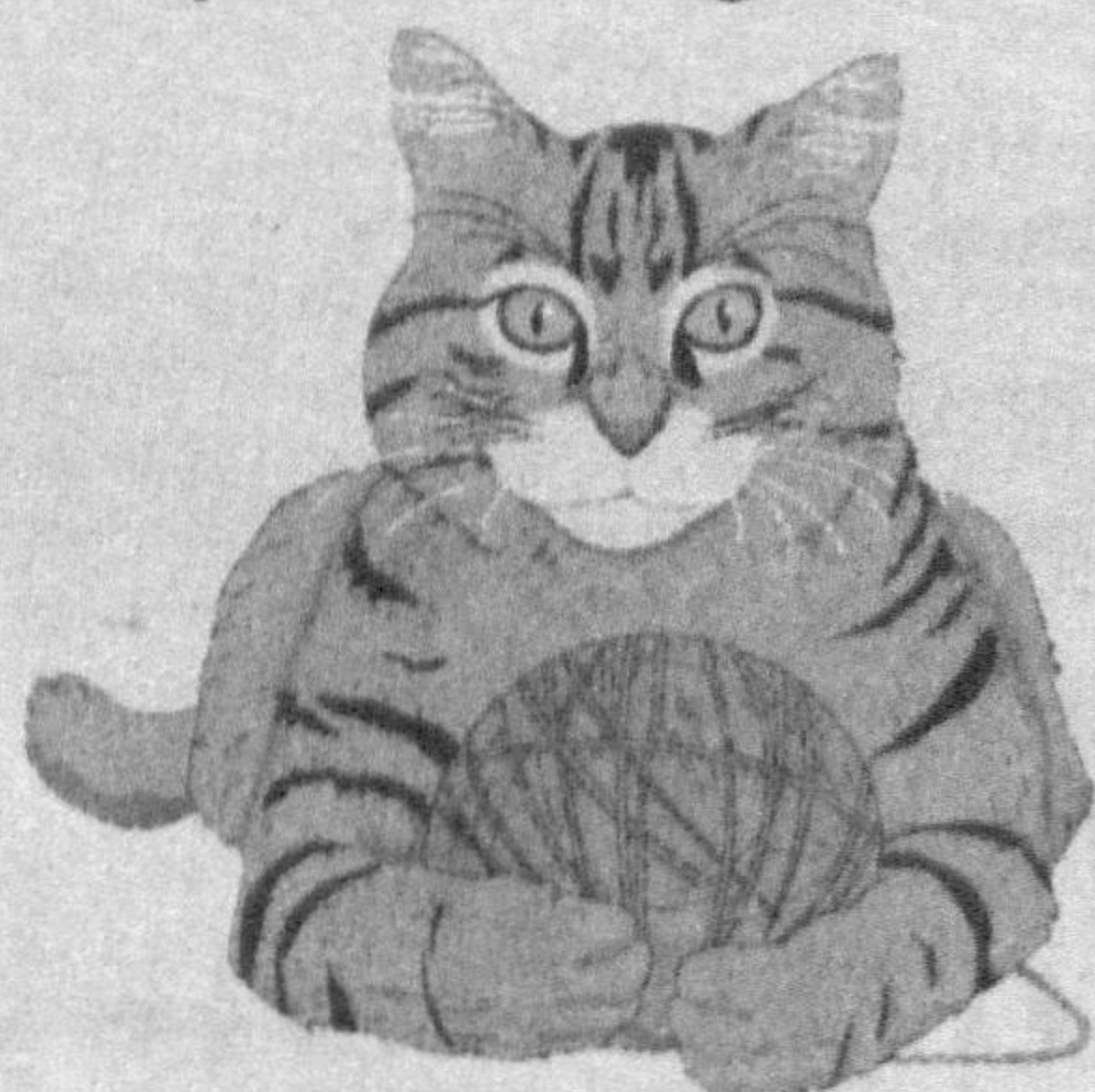
ФАРОСАТ ҚАНИ?

Ўқувчи дарсга кеч қолиб кирди. Ўқитувчи унга қараса, лаби моматалоқ бўлиб, шишиб, кўкариб ётибди.
Ўқитувчи деди: “Лабингга нима қилди?”
Ўқувчи: “Кеча дадам билан кўл бўйлаб қайиқда сузиб кетаётган эдик. Лабимга каттақон қовоқари кўниб қолди. Дадам менга қимирламай тур, деб кўлларидagi эшак билан лабимга ўн мартта урдилар, қовоқари тил тортмай ўлди, менинг лабим эса шишиб кетди, бор гап шу!”

BILAG’ON BOLALAR DIQQATIGA!

Siz «Tong yulduzi» gazetasi sahifalarida uchraydigan xatolarni albatta topib, bizga yozib yuboring. Chunki atayin bilag’on va topag’onligingizni sinash maqsadida harflar tushirib qoldiriladi yoki qo’shib qo’yiladi. Tinish belgilari o’z o’rnida ishlatilmaydi...
Maqsadimiz: bilimli bo’ling. Chunki osmonni yulduzlar, yerni esa bilimlilar bezar.

Bolajonlar! Siz ko’zlari yonib miyovlayotgan jonsiz mushukni ko’rganmisiz? Yoki o’zi temirdan bo’lsada yoqimli sayrayotgan kanareykani-chi? Bu kabi qiziq narsalarni men Respublika o’quvchilar saroyining yosh radio-havaskorlar ko’rgazmasida ko’rishga muyassar bo’ldim. Bu ko’rgazmada yosh radio-havaskorlar to’garagining a’zolari tomonidan tayyorlangan ko’rgazmali qurollar barchaning e’tiborini tortdi. To’garak rahbari Avdiyev Vladimir Ivanovich o’quvchilari haqida shunday dedilar:

-O’quvchilar darsdan tashqari to’garakka kelib shug’ullanadilar. O’zlari qiziqqan asboblarni yasaydilar. Bularni yasashda ularga kerak bo’ladigan ehtiyoq qismlar bilan “Boymirzayev” xususiy korxonasi ta’minlab turadi.

To’garak a’zosi Akmal Ikromov tumanidagi 62-maktab

o’quvchisi

Shorahim

Xo’jayevning

yasagan ishlarini ko’rib

uni suhbatga tortdim:

-Shorahim, ushbu to’garakka qachondan beri qatnashasiz

-Men bu to’garakka ikki yildan buyon qatnashib kelaman. Ustozimiz Vladimir Ivanovich boshchiligidagi radio, televizor va boshqa asbob-uskunalarini ta’minlashni o’rgandim. Turli o’yinchoqlar yasadim.

-To’garak a’zolari necha kishidan iborat?

-Hozirda to’garakka 48 o’quvchi a’zo. Ular har darsda muntazam qatnashib keladilar.

-O’zingiz mustaqil holda qanday asbob yasadingiz?

-Radio-tok manbaini yasadim. Yasagan

Асқия

ФОНЕТИКА БЎЛИМИНИ ТУГАТГАН

Гулноза: - Ҳой Рухсороҳон, яхшиям Захро опамиз она тили фанидан бизларга устозлик қиляптилар, мана тўрт ойдан бери тилимиз анча чиқиб қолди-я!

Рухсора: - Мен ҳам шуни айтяпманда. Лицейга келишимиздан олдин бу пишмаган қовоқдай бошимизга урганимизда аллақандай тушунарсиз физик товушлар чиқиб кетарди.

Гулноза: - Нимасини айтасиз, дугонажон. Бунинг сабабчилари бўлмиш, тинмай илм ўргатиб, бизларни жарангсиз ундошлардан жарангли ундашлар мисоли нутқимизни ўстираётган - бу устозлар-да!

Рухсора: - Лекин ростини айтганда бизлар ҳам чакки эмасмиз. “Қарс икки кўлдан чиқади”, деганларидек, бизларнинг кеча-кундуз дарс тайёрлаётганимизга ҳам алоҳида ургу бериб кетишимиз керак.

Гулноза: - Ҳа, тўғри. Ахир чорак тугашига ҳам санокли кунлар қолди. Керакли балларни йиғолмасак, жонажон лицейимиздан “сиз бўёнга, биз уёнга” қилиб бўғинларга ажратиб юборишмасин тагин!

Рухсора: - Кўйинг-э! Нафасингизни иссиқроқ қилинг. Ҳар сафар шу гапларни эслаганимда, сўзлаётган гапларим санорлардек титраб-титраб чиқади. Ўзи юрсам ҳам, турсам ҳам хаёлимдан кетмайдик, яна менга шуларни эслатганингизга қойил.

Гулноза: - Ия, ия ўртоқжон! Нима учун баъзида сўзларингиз ундошлардек тўсиқларга учраб, шовқин ара-лаш чиқади, десам гапнинг боши бу ёқда денг!

Рухсора: - Ҳа, энди сиз ҳам пастроққа тушинг. Жуда ҳам товуш герцларингизни ошириб юбордингиз-ку. Захро опамларнинг берган “Фонетика” мавзuidaги иншонингизни ёзиб тугатинг, кейин сиз билан бошқача гаплашамиз.

Гулноза: - Ҳўп ўртоқжон, ҳўп. Бир оғиз сўзингиз. Ана кўнғироқ ҳам сизнинг сўзларингизни маъқуллаётгандай жаранглаб кетяпти.

Рухсора: - Жиминг, вой! Захро опам келяптилар. То-моғингизни ёглаб олинг, ҳозир сўз ургусига келтирган мисолларни сўрайдилар. Тайёрмисиз?

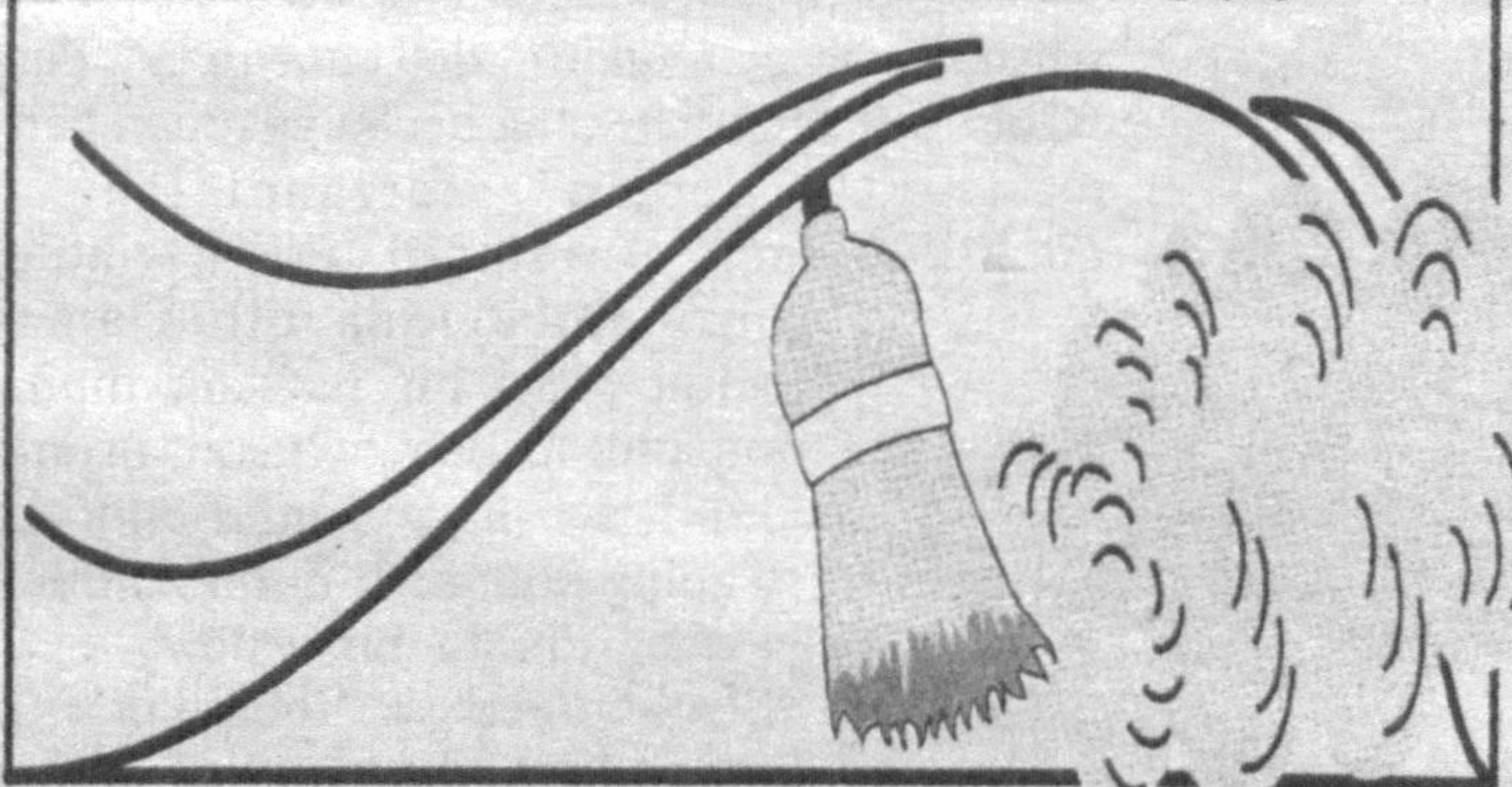
Гулноза: - Албатта тайёрман. Рухсора, кейинги танаффузгача хайр. Ҳозир эса бутун хаёлингиз дарсда бўлсин.

Гулноза АМИНОВА,

Алишер Навоий номидаги Нафис Санъат

лицейининг

9 -“А” синф ўқувчиси.

asbobim o’zimga ham, ustozimga ham ma’qul keldi.

-Shorahim, kelajakda kim bo’lmoqchisiz?

-Kelajakda radio-televizor ta’minlash ustasi bo’laman.

Yana bir to’garak a’zosi Shayxontohur tumanidagi 42-maktabning 11-sinf o’quvchisi Begzod Nosirov suhbatga kelib qo’shildi:

-Ushbu to’garakka men to’rt yildan beri qatnashib kelaman. 6-sinfda o’qiyotgan vaqtimda radio-televizor tuzatishga qiziqib qoldim. Qiziqishim orqasidan shu to’garakka kelib darslarda shug’ullana boshladim. Avvaliga qiyalib keyin sekin-sekin o’rgana boshladim. Chunki fizika faniga judayam qiziqardim. Hozirda turli eksponatlar yasayapman. Kichkina mikrofon, xonalarni qo’riqlash uskunasi, mushukchalar yasadim.

-Begzod, maktabni tamomlab qaysi kasbni egallamoqchisiz?

-11-sinfni bitirib Jahon tillari universitetiga o’qishga kirish niyatim bor.

Niyatingiz ro’yobga chiqishida omadlar tilab qolaman.

GULYUZ.

TONG YULDUZI

O’zbekiston bolalari va o’smirlarining gazetasi

Muassislar:

O’ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
DAVLAT MATBUOT
QO’MITASI,
O’ZBEKISTON
RESPUBLIKASI XALQ
TA’LIMI VAZIRLIGI,
«SOG’LOM AVLOD
UCHUN» XAYRIYA
JAMG’ARMASI

BOSH MUHARRIR:

Umida ABDUAZIMOVA

TAHRIR HAY’ATI:

Shuhrat AHMEDOV,

Jamoliddin FOZILOV,

Oynisa MUSURMONOVA,

Komil YUSUPOV,

Mukarrama MURODOVA,

Sunnatilla QO’ZIYEV,

Ergashvoy SARIQOV.

Noshir

«Ijod dunyosi»

nashriyot uyi

Ofset usulida 50100 nusxada bosildi.

Hajmi A-3, 2 bosma taboq. Gazeta “Sharq” nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasida ofset usulida bosildi.

Korxona manzili: “Buyuk Turon” ko’chasi, 41. Buyurtma - Г-2094

Gazetani Muhabbat MAHSUDOVA sahifaladi.

Navbatchi: Muharrama PIRMATOVA

Ro’yxatdan o’tish tartibi № 000137

Manzilimiz 700129, Toshkent shahri, Navoiy ko’chasi, 30-uy.

Tel: 144-62-34.